

“ไม้เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

กล่องความรู้กินได้ Knowledge Box Set

ผู้จัดทำนางสุพิชยกาญจน์ ม้วนทอง และคณะ
หน่วยงานวิทยาลัยชุมชนตาก

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

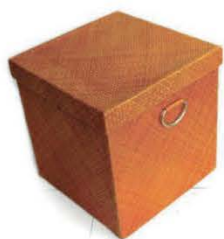
“ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

กล่องความรู้กินได้ Knowledge Box Set

กล่องความรู้กินได้ คือ บริการความรู้แบบ One Stop Service ที่จัดไว้ให้บริการประชาชน โดยการคัดสรรสื่อความรู้ประเภทต่างๆ (หนังสือ รูปภาพ สื่อมัลติมีเดีย ตัวอย่าง และแหล่งค้นคว้าอ้างอิง) มาจัดรวบรวมไว้ในกล่องเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ และเป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้เริ่มต้นศึกษาหาความรู้เพื่อการทำมาหากินได้ง่ายๆ

คำแนะนำในการใช้บริการกล่องความรู้กินได้

กล่องความรู้กินได้มีไว้สำหรับให้บริการภายในห้องสมุดเท่านั้น หากต้องการยืมหนังสือหรือสื่อมัลติมีเดียอื่นๆ ที่อยู่ภายในกล่อง กรุณาติดต่อเคาน์เตอร์บริการ

"ร่วมแบ่งปันความรู้ ด้วยการใช้สื่ออย่างระมัดระวัง"

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิล딩 ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 :

ทำไมต้องทำของเล่นไม่เล่นได้

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1 ความสำคัญของอาชีพ

ของเล่น ถือเป็นสื่อกลางที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กในทุกๆ ด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เนื่องจากการเล่นของเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน ผ่อนคลายอารมณ์ ขณะที่เด็กๆ ได้เล่นของเล่น เด็กจะสัมผัสสิ่งแปลกใหม่ ได้ยิน ได้มองเห็น ได้จับต้อง จับต้อง สัมผัส ลิ้มรส ตมกลิ่น เกิดปฏิกิริยากระตุ้นความรู้สึภายในตนเอง เกิดเป็นกระบวนการสร้างเซลล์สมอง เชื่อมโยงเส้นใยประสาทมากขึ้น เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น เรียนรู้อย่างมีความสุข อันเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กของเล่นพื้นบ้านไทยเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่สะท้อนสภาพวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อนอดีตในวัยเด็ก ดูเสมือนเป็นความทรงจำอันมั่นคงที่ไม่เคยลบเลือนหายไปความสุขสนุกสนานของวัยเด็กแม้จะเหลือเพียงความทรงจำ แต่ของเล่นชิ้นเล็กชิ้นน้อยยังคงเป็นสิ่งหลงเหลือจากความสุขสนุกสนานในวัยเยาว์ ของเล่นจึงเป็นมากกว่าวัตถุสิ่งของธรรมดาทั่วไป เพราะมันมีความทรงจำ ความใฝ่ฝัน ความสุขสนุกสนาน ในวัยเยาว์ฝังอยู่ในของเล่นนั้นด้วย

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ของเล่นในอดีตไม่ได้มีวางขายมากมายก่ายกองเต็มท้องตลาด แต่มักจะเป็นของที่ผลิตขึ้นเองและประยุกต์ดัดแปลงไปตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ของเล่นในแต่ละท้องถิ่นจึงมีความแตกต่างกันไป ในแง่นี้ของเล่นพื้นบ้านจึงเป็นทั้งวัตถุทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละท้องถิ่นอาจนำวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นของตนเอง มาประดิษฐ์เป็นของเล่น สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของผู้ใหญ่รุ่นปู่ย่าตายายที่คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยความรักในลูกหลานของตน โดยแฝงไปด้วยคติ แนวคิดไปพร้อมกับการถ่ายทอดวัฒนธรรม สังคมในยุคปัจจุบันจากการเล่นของเล่น กลายเป็นการเล่นเกมส์ คอมพิวเตอร์ เล่นมือถือ หรือ ดูโทรทัศน์ ของเล่นพื้นบ้านก็จะถูกเลือนหายไป คนในหมู่บ้านนาโบสถ์ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก มีปราชญ์ชาวบ้าน ที่ผลิตของเล่นให้กับลูกหลาน ซึ่งหากไม่มีการสืบสานภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ อาจถูกลืมเลือนและเกิดการสูญหายไปในที่สุด

จากสภาพดังกล่าว ผู้จัดทำเล็งเห็นว่าการจัดทำของเล่นไม่จากภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และยังสามารถนำมาทำเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ต่อไป

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 กลุ่มเป้าหมายของชุดความรู้ทำมาหากิน

กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มชาวบ้านนาโบสถ์, ครูผู้ดูแลเด็ก, ผู้ปกครอง, โรงเรียนและสถานที่รับเลี้ยงเด็ก

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น

คณะกรรมการโครงการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการสื่อสารเพื่อสุขภาพ (2547, หน้า 16) กล่าวถึงของเล่นพื้นบ้านในมิติสุขภาวะ 4 ด้าน คือ

1. ของเล่นพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมสุขภาพกาย ของเล่นเป็นสื่อกลางที่ทำให้เด็กได้ออกกำลังกาย ฝึกความว่องไวของอวัยวะต่างๆ ฝึกความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า พัฒนาทักษะการควบคุมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่-ย่อย ทำให้ร่างกายแข็งแรง เช่น กูกับ(เดินกะลา)
2. ของเล่นพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมสุขภาพใจ ทำให้ผู้เล่นเกิดความสนุกสนาน ร่าเริง ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ ความตึงเครียด เช่น การที่เด็กเอาดินเหนียวมาปั้น หรือนวดเป็นรูปต่างๆ เป็นการช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์และความคับข้องใจออกมาทางกาย สนองความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ ยังช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความภูมิใจจากการที่ทำของเล่นด้วยตนเอง

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ของเล่นพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมสุขภาพสังคม ของเล่นบางอย่างเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่ หรือเลียนแบบชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่น เช่น แพลไม้ไผ่ เป็นการเลียนแบบบทบาทของพ่อ แม่ ลูก ของเล่นพื้นบ้านเป็นสื่อกลางที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น จากการที่พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ประดิษฐ์ของเล่นให้ลูกหลานด้วยความรัก มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดความรู้สึกร่วมกันและกัน

4. ของเล่นพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตวิญญาณ ของเล่นเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากผู้ใหญ่สู่ลูกหลานในเรื่องของความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ คุณค่า ความดีงาม อย่างเช่น การที่เด็กทำของเล่นด้วยตนเองหรือนำวัสดุจากธรรมชาติมาเล่น จะทำให้เขาเกิดการเรียนรู้ เช่น การมัธยัสถ์ และเรียนรู้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เมื่อเล่นของเล่นกับเพื่อน เด็กได้ซึมซาบและตระหนักถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกับการเล่นของเล่น

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณประโยชน์ด้านการพัฒนาเด็กด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย ของเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ ก่อให้เกิดการพัฒนาทางการใช้ประสาทสัมผัส อันได้แก่ ตา หู จมูก ตม กลิ่น ลิ้นชิมรส และกายสัมผัส ของเล่นประเภทนี้จะให้คุณประโยชน์แก่เด็กในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น เครื่องแขวนต่างๆ ให้ประโยชน์ด้านการกลอกสายตา ทำให้ประสาทตาอ่อนไว ฟุตบอลผ้าที่ใช้ผ้าชนิดหรือสีต่างๆ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้เรื่องผิวสัมผัส การขยำ ขว้าง ปา ของเล่นตักตวง เล่นน้ำ เล่นทราย จะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือ เป็นต้น

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ — จิตใจ เป็นของเล่นที่เล่นแล้วส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ ช่วยให้จิตใจแจ่มใส เบิกบาน หากเป็นของเล่นที่เด็กเล่นคนเดียว มักมีเสียงและสามารถเคลื่อนไหวได้ ซึ่งเด็กจะสนใจและสามารถเล่นได้นานๆ ยกตัวอย่างเช่น กล้องดนตรี เครื่องเคาะ หรือเขย่าต่างๆ ตุ๊กตาคนหรือสัตว์ หุ่นต่างๆ เป็นต้น

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. พัฒนาการด้านสังคม พบว่าเป็นของเล่นที่เด็กเล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป การเล่นร่วมกันของเด็กๆ จะเรียนรู้และเข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น การเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ การแบ่งปัน เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ควรสนับสนุนและจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่เด็กทั้งยังช่วยลดพฤติกรรม的自我中心เป็นศูนย์กลางของเด็กได้อีกด้วย ของเล่นที่เสริมพัฒนาการด้านนี้ ได้แก่ บันไดงู เล่นขายของ เต้าขนมครก เกมบัตร เป็นต้น

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา ของเล่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ และอื่นๆ ของเล่นที่ส่งเสริมด้านนี้ เด็กๆ จะสนุกสนานกับวิธีเล่นในรูปแบบต่างๆ อาจมีการแข่งขันกันเล่น ฝึกความจำ การสังเกต รวมทั้งพัฒนาทางด้านภาษา

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประโยชน์ต่อคนในพื้นที่/ประชาชน

คนในชุมชนกลับมาเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และร่วมกันอนุรักษ์ของเล่นพื้นบ้าน โดยร่วมเรียนรู้จากผู้สูงอายุที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีใจให้ความรู้แก่ลูกหลานในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กในเขตตำบลนาโบสถ์ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ที่ตระหนักถึงคุณค่าของเล่นพื้นบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เคยเป็นส่วนหนึ่งในความทรงจำอบอุ่นวัยเด็กของตนเองก็ได้มาร่วมรื้อฟื้นความทรงจำ และทำของเล่นพื้นบ้านแบบต่างๆ ไปให้ลูกหลานได้เล่นจริงๆ

ประโยชน์ต่อหน่วยงาน

หน่วยงานวิทยาลัยชุมชนตาก ได้มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ให้กับชุมชน เป็นตัวกลางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ นำมาผ่านกระบวนการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ และการจัดหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้นำความรู้ที่ได้ทำการจัดเก็บมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประโยชน์ต่อผู้จัดทำองค์ความรู้

ได้พัฒนาตนเองให้เป็นนักจัดการความรู้ เพื่อนำความรู้ที่ได้ทำการเก็บรวบรวมมา เผยแพร่สู่สาธารณะชน ให้ผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ต่อไป

โครงการศูนย์ความรู้ไม่เล่นได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4 ขั้นตอนการจัดทำชุดความรู้ทำมาหากิน

1. วิเคราะห์ความต้องการอาชีพ

การผลิตของเล่นพื้นบ้าน เป็นอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ที่จะช่วยในเรื่องของการสืบสานภูมิปัญญาของท้องถิ่น เป็นอาชีพที่ทำได้ง่าย โดยคนเพียงคนเดียวก็สามารถทำการผลิตของเล่นได้ โดยใช้วัตถุดิบ/วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการประหยัดต้นทุนในการผลิต โดยนำความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น มาถ่ายทอดสู่คนในรุ่นต่อไป โดยของเล่นที่ทำขึ้นมานอกจากเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กแล้ว ยังสามารถนำมาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้อีกด้วย

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การรวบรวมความรู้

กระบวนการรวบรวมความรู้

ชื่อชุดประมวลความรู้ “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

เนื้อหาความรู้	สถานที่จัดเก็บ	ประเภทความรู้		วิธีการจัดเก็บ
		tacit	Explicit	
ความรู้เกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้าน	-ปราชญ์ชาวบ้าน -หนังสือ -ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต	✓	✓ ✓	-ลงพื้นที่สำรวจของเล่นพื้นบ้านในท้องถิ่น -สอบถามข้อมูลการทำของเล่นจากปราชญ์ชาวบ้าน -รวบรวมข้อมูลจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการทำของเล่นพื้นบ้าน -รวบรวมข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการทำของเล่นพื้นบ้าน

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่นได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิม บิลดิง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การรวบรวมความรู้

กระบวนการรวบรวมความรู้

ชื่อชุดประมวลความรู้ “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

เนื้อหาความรู้	สถานที่จัดเก็บ	ประเภทความรู้		วิธีการจัดเก็บ
		tacit	Explicit	
วัสดุอุปกรณ์ในการ ผลิตของเล่น พื้นบ้าน	-ปราชญ์ชาวบ้าน -หนังสือ -ข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ต	✓	✓ ✓	-ลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติใน การทำของเล่น ร่วมกับปราชญ์ ชาวบ้าน -รวบรวมข้อมูลจาก หนังสือที่เกี่ยวข้อง กับการทำของเล่น พื้นบ้าน -รวบรวมข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการ ทำของเล่น พื้นบ้าน

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่นได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิม บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม้เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความรู้ในการประกอบอาชีพ	ความรู้หลัก	ความรู้ย่อย
การผลิตของเล่น	วัตถุดิบ	การเลือกประเภทของไม้จริง, ไม้ไฟ
	เทคนิควิธีการผลิต	การเลื่อยไม้ การขัดไม้ การประกอบชิ้นส่วน การตกแต่ง การทาสี
การตลาด	ต้นทุน	ค่าวัตถุดิบ ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าแรงงาน
	การขาย	ช่องทางการจัดจำหน่าย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การตั้งราคาสินค้า

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ของเล่นภูมิปัญญาไทยแบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. ของเล่นประเภทหมุน เป็นของเล่นที่อาศัยจุดสมดุลในการเคลื่อนที่ของของเล่น ที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ “ลูกข่าง” ตัวของลูกข่างจะประกอบด้วยลำตัวของลูกข่าง และขาของลูกข่างที่แหลม ลูกข่างที่สร้างจากภูมิปัญญาไทยมีด้วยกันมากมายหลายชนิด แตกต่างกันไปวัสดุที่นำมาทำตัวลูกข่าง ขนาด น้ำหนัก พื้นที่การหมุน การประดิษฐ์ และวิธีการเล่น โดยปกติเมื่อเราออกแรงหมุนลูกข่าง ตัวลูกข่างจะคงรักษาการเคลื่อนที่ไว้ ในขณะที่เดียวกันน้ำหนักลูกข่างก็จะดึงให้ลูกข่างตกลงสู่พื้น โดยที่อากาศรอบๆจะทำหน้าที่เป็นแรงเสียดทานเพื่อชะลอการเคลื่อนที่ ตัวอย่างของลูกข่าง เช่น ลูกข่างไม้ ลูกข่างสะบ้า ลูกข่างชาวเขา เป็นต้น

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ของเล่นที่ใช้สปริง ทำงานโดยใช้สปริงที่อยู่ภายใน เช่น หนูกะลา ควายชนกันและหนอนดิน เป็นต้น ของเล่นเหล่านี้จะใช้หนังยางทำเป็น สปริง เมื่อเด็กๆ เล่นของเล่นเหล่านี้ จะต้องบิดหรือดึงหนังยางให้เป็น เกลียวเพื่อเก็บพลังงาน จากนั้นก็ปล่อยเพื่อคลายหนังยางเพื่อเป็นการ ปล่อยพลังงาน ทำให้ของเล่นเคลื่อนที่ได้

3. ของเล่นประเภทเสียง เกิดจากการสั่นสะเทือนของวัตถุหรือ อากาศที่อยู่ในของเล่น การสั่นสะเทือนนี้จะไปกระทบโมเลกุลของอากาศ กระทบกันไปเรื่อยๆ จนถึงใบหูของเราไปยังแก้วหู ผ่านกระดูกค้อน ทั้ง โกลนจากนั้นจะส่งทอดการสั่นสะเทือนไปที่หูชั้นในเข้าสู่คอเคลีย ที่ทำให้เกิด กระแสประสาทส่งผ่านไปยังสมองเพื่อแปลความหมาย ของเล่นภูมิ ปัญญาไทยที่เกี่ยวกับเสียงมีมากมายหลายชนิดกว่าของเล่นชนิดอื่น เพราะของเล่นประเภทนี้ทำทนายการเรียนรู้และความสนใจของเด็ก เมื่อ เด็กๆเล่นของเล่นเหล่านี้ พวกเขาก็จะได้เรียนรู้หลักการทำงานของหูและ การได้ยิน ของเล่นประเภทเสียงมักทำจากไม้ไผ่ และดินเผาที่ทำให้เกิด เสียงโดยอาศัยการตี การเคาะและการเป่า เช่น โหวดหรือหวูด กลอง หนังสกบ

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ของเล่นที่เกี่ยวกับแรงโน้มถ่วง (Gravity Toys) ของเล่นชนิดนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับแรงอันมหาศาลของโลกที่ดึงดูด ทุกสิ่งไว้ โดยที่ไม่ปล่อยให้หลุดออกนอกอวกาศไป ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่อยู่บนโลกใบนี้ล้วนอยู่ภายใต้แรงโน้มถ่วงทั้งสิ้น

“ไก่อูม” ที่ใช้หลักการของลูกตุ้มด้านล่างที่ผูกอยู่กับเชือกที่ยึดไปที่ปากไก่อูมทุกตัว เมื่อลูกตุ้มเคลื่อนที่จากการแกว่งจะทำให้ปากของไก่อูมเคลื่อนที่ เหมือนว่ามีชีวิตจริง

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่นได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิม บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. ของเล่นเกี่ยวกับความเฉื่อย โดยความเฉื่อย คือ การรักษาสภาพความสมดุลของวัตถุ อย่างเมื่อมีแรงดึงเท่าไรก็จะมีแรงดึงกลับเท่านั้น มีอยู่ในวัตถุไม่ว่าจะหยุดหรือเคลื่อนที่ เมื่อวัตถุเคลื่อนที่ด้วยความเฉื่อยจะรักษาการเคลื่อนที่ให้คงที่ อาทิ เมื่อวัตถุหมุน ความเฉื่อยจะช่วยให้หมุนไปอย่างต่อเนื่อง

ของเล่นที่โดดเด่นในประเพณีนี้คือ กังหันหมุน กังหันกะลา และกังหันลูกยาง ที่มีส่วนประกอบของกระบอกจับ ที่ทำจากกระบอกไม้ไผ่หรือเมล็ดของต้นไม้ขนาดใหญ่ เจาะรูตรงกลางเพื่อใส่ใบพัด และเจาะรูด้านข้างเพื่อใส่เชือกให้ผูกติดกับแกนของใบพัด และส่วนของใบพัดที่ทำจากไม้ไผ่เหลาให้แบนและยึดติดกับแกนกลาง เวลาจะเล่นให้ดึงเชือกตรงแกนกลางของใบพัด จะทำให้ใบพัดหมุนไปข้างหน้า แล้วใบพัดก็จะหมุนกลับมาเองเพราะความเฉื่อย แต่ถ้ามีการดึงอย่างต่อเนื่องกังหันก็จะหมุนไปเรื่อยๆ เช่นเดียวกับใบพัดของเครื่องบิน

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. ของเล่นเกี่ยวกับแรงและการเคลื่อนที่

- ของเล่นที่เคลื่อนที่จากแรงยก อธิบายเช่นเดียวกับปีกของเครื่องบินที่เมื่อจะบินจะเกิดแรงยกเท่าๆกับแรง ผลักของเครื่องยนต์ น้ำหนักของเครื่องบินและแรงดึงดูดของโลกเมื่อเครื่องบินบินด้วยความเร็วที่ เพิ่มขึ้น อากาศที่อยู่ด้านบนปีก ทำให้เกิดแรงที่ยกขึ้น เรียกกฎนี้ว่า กฎของเบอร์นูลลี นอกจากปีกเครื่องบินที่เกิดแรงยกแล้ว ของเล่นภูมิปัญญาไทยหลายชนิดโดยเฉพาะว่าวไทย ก็สามารถอธิบายเรื่องของแรงยกได้เป็นอย่างดี เช่น ว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าววง ว่าวนกและคอปเตอร์ไม้ไผ่

- ของเล่นเกี่ยวกับสมดุล ของเล่นประเภทนี้จะมีการออกแบบให้มีจุดหมุนเพื่อสร้างความสมดุลของของเล่น เพื่อฝึกทักษะและการเรียนรู้เรื่องสมดุลให้กับผู้เล่น เช่น ควายกินหญ้า นกไม้ไผ่ แมลงปอไม้ไผ่ เป็นต้น

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ของเล่นพื้นบ้านที่ส่งผลต่อ
พัฒนาการเด็กปฐมวัย

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการ

พัฒนาการ (Development)

หมายถึง กระบวนการเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลง
ลักษณะและพฤติกรรมที่มีทิศทางและรูปแบบที่แน่นอน ซึ่งเริ่มต้น
จากจุดปฏิสนธิและต่อเนื่องกันไปตลอดช่วงชีวิต

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

พัฒนาการทางด้านร่างกาย

การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางร่างกาย เริ่มต้นจากส่วนบนไปสู่ส่วนล่าง และจากแกนกลางไปสู่ส่วนข้าง สำหรับความสามารถทางการเคลื่อนไหวของร่างกายจะพัฒนาจากทักษะทางการเคลื่อนไหวทั่วไป ไปสู่ทักษะการเคลื่อนไหวแบบเจาะจง

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก
จะพัฒนาจากการรับรู้ความรู้สึกต่างๆ ไป สู่ความรู้สึกที่ละเอียดลึกซึ้ง
จากการรับรู้ความรู้สึกของตนเองไปสู่การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่น @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิล딩 ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

พัฒนาการทางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการติดต่อและสร้างความสัมพันธ์
กับผู้อื่น จะพัฒนาจากความผูกพันใกล้ชิดพึ่งพาพ่อแม่ในครอบครัว
ไปสู่การพึ่งตนเองและการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

การเปลี่ยนแปลงความสามารถการรู้คิด จะพัฒนาจากการรับรู้ด้วย
ประสาทสัมผัสและการรู้คิดเชิงรูปธรรม ไปสู่ความเข้าใจการใช้
สัญลักษณ์ แล้วจึงรู้จักคิดเป็นนามธรรม รวมทั้งจากความคิดที่ยึด
ตนเองเป็นศูนย์กลาง ไปสู่การใช้ความคิดที่มีเหตุผล

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 : ใช้ความร่วมมือ ก่อนประกอบอาชีพ

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่น @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ไม้เล่นได้

Infographic

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความสำคัญของอาชีพ

สร้างรายได้ดี

สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ทักษะพื้นฐานสำหรับดำเนินการ

★ การใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ช่าง ★ การเลือกใช้ไม้ชนิดต่าง

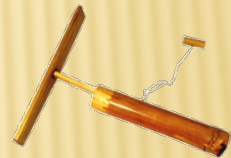
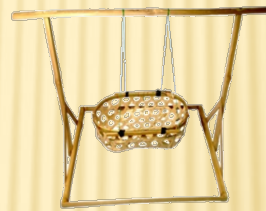
★ หลักการออกแบบ/ทาสี/ผสมสี/ตกแต่งของเล่น

★ ของเล่นพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ ★ ความรู้เรื่องของเล่นกับการพัฒนาสมอง

เงินลงทุน

ค่าวัสดุดิบ	300 บาท
ค่าเครื่องมือ (เริ่มแรก)	2,500 บาท
ค่าวัสดุอุปกรณ์	700 บาท
ค่าแรงงาน	1,000 บาท
รวม 4,500 บาท	

รายได้ 7,900 บาท
กำไร 3,400 บาท

วัสดุดิบ

เครื่องมือ

วัสดุอุปกรณ์

Q & A ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.วัตถุประสงค์/เป้าหมาย 1.1 เพื่อสร้างรายได้ 1.2 เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น 1.3 เพื่อรักษาสีแวดล้อม เพราะใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น 1.4 เพื่อส่งเสริมสุขภาพทั้ง 4 ด้าน คือ กาย ใจ สังคม จิตวิญญาณ 1.5 เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	2.ความรู้/ทักษะสำหรับดำเนินการ ผู้สนใจอาชีพนี้ ต้องมีทักษะพื้นฐานในเรื่องต่อไปนี้ 2.1 การใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ช่าง เช่น เลื่อย สว่าน เป็นต้น 2.2 การเลือกใช้ไม้ชนิดต่าง ๆ 2.3 การออกแบบ/ทาสี/ผสมสี/ตกแต่ง 2.4 ของเล่นพื้นบ้านชนิดต่างๆ	3.เงินลงทุนเท่าไร/การจัดการเงิน เงินลงทุนเริ่มแรกในการประกอบอาชีพ - ค่าเครื่องมือ 2,500 บาท - ค่าวัสดุอุปกรณ์ 700 บาท - ค่าวัตถุดิบ 300 บาท - ค่าแรงงาน 1,000 บาท รวม 4,500 บาท แต่ถ้าผู้สนใจมีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบบางอย่างแล้ว ก็จะช่วยลดต้นทุนไปได้
4.การจัดการกำลังคน การประกอบอาชีพในการทำของเล่นพื้นบ้านเป็นอาชีพที่สามารถทำได้โดยคนเพียงคนเดียว	5.เครื่องมือ/อุปกรณ์/วัตถุดิบ เครื่องมือ : เลื่อย , สว่าน ,หินเจียร, เครื่องตัด วัสดุอุปกรณ์ : ไม้ ,กรรไกร,เชือก, กาว , แล็กเกอร์ , ทินเนอร์, ค้อน, ตะปู,หนังยาง, หลอดด้าย วัตถุดิบ : ไม้ไผ่ตง , ไม้ไผ่เลี้ยง,เศษไม้สัก, กะลามะพร้าว	6.การลงมือทำ 6.1. การออกแบบของเล่นแบบต่าง ๆ 6.2 เตรียมไม้แต่ละชนิดตามที่ต้องการ 6.3 ตัดไม้ชนิดต่างๆ ตามขนาดที่ต้องการ 6.4 นำมาประกอบตามรูปแบบ 6.5 ทาสี ตกแต่งให้สวยงาม 6.6 ทำบรรจุภัณฑ์พร้อมบอกกติกาวิธีการเล่น
7.การตลาด กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มชาวบ้านนาโบสถ์, ครู ผู้ดูแลเด็ก, ผู้ปกครอง, โรงเรียน ช่องทางการจำหน่าย : เปิดขายหน้าบ้าน , ตลาด , ถนนคนเดิน,งานจัดแสดงสินค้า, อินเทอร์เน็ต การโฆษณา : จัดทำป้ายไว้นิตติ ประชาสัมพันธ์ / ทำแผ่นพับ การส่งเสริมการขาย : นำไปให้ทดลองทำ หรือทดลองเล่น การตั้งราคา : ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ถ้าใช้ฝีมือ ความละเอียดอ่อน หรือใช้ไม้สักใน การทำจะมีราคาสูงขึ้นกว่าไม้อื่น	8.ปัญหา/วิธีการตัดสินใจ/กระบวนการแก้ปัญหา ไม้ไผ่ในพื้นที่มีไม่เพียงพอ แก้ปัญหาโดย : ใช้ไม้ชนิดอื่น, ซื้อไม้จากแหล่งอื่น, ปลูกไม้ไว้ทดแทน	9. ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ด้านผู้ผลิต - มีความตั้งใจจริง - ความคิดสร้างสรรค์ - ขยันอดทน - ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ ด้านผลิตภัณฑ์ - มีความปลอดภัยโดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ - ของเล่นแต่ละอย่างมีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่น @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

Q & A ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทำไมต้องเป็นของเล่นพื้นบ้าน

หากนำของเล่นพื้นบ้านมาเป็นทางเลือกใหม่ให้พ่อแม่ ครู และเด็ก อาจช่วยลดปัญหาด้านลบของของเล่นในภาวะปัจจุบันได้บ้าง

- **ประการแรก** ด้วยวัสดุที่ใช้ทำของเล่นพื้นบ้านเน้นที่การใช้วัสดุเหลือใช้จากธรรมชาติที่หาได้เองรอบ ๆ บ้าน ชักจูงใจเรื่องอันตรายจากวัสดุที่ใช้ก็จะลดลงจากการเลือกใช้ของเล่นจากพลาสติก
- **ประการที่สอง** ของเล่นพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่หรือเด็กสามารถประดิษฐ์ได้เอง ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากการซื้อหาของเล่น
- **ประการที่สาม** ในช่วงเวลาการประดิษฐ์ของเล่นพื้นบ้านเองนั้นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้ใช้ร่างกาย และสานสายใยแห่งความรัก ซึ่งเป็น มิติสุขภาพทั้งกายและใจ และหากมองของเล่นพื้นบ้านเป็นของเล่น แบบบูรณาการก็ได้ เรียกว่า เป็นของเล่นที่บูรณาการชีวิตพ่อแม่ลูกเข้าด้วยกัน
- **ประการที่สี่** ของเล่นพื้นบ้านของลูก สามารถนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพระหว่างลูกกับเพื่อนที่โรงเรียน และเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็น มิติสุขภาพสังคม
- **ประการที่ห้า** ของเล่นพื้นบ้านได้มีโอกาสฝึกฝนคืนกลับสู่วิถีชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งเป็น มิติสุขภาพจิตวิญญาณ

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่นได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมिव บิลดิง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ความรู้ที่ต้องมี/ทักษะที่ต้องใช้

1. ผู้สนใจอาชีพนี้ ต้องมีทักษะพื้นฐานในเรื่องต่อไปนี้

- การใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ช่าง เช่น เลื่อย สว่าน เป็นต้น
- การเลือกใช้ไม้ชนิดต่าง ๆ
- หลักการออกแบบ/ทาสี/ผสมสี/ตกแต่งของเล่น
- ของเล่นพื้นบ้านชนิดต่างๆ
- ความรู้เรื่องของเล่นกับการพัฒนาสมอง

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 :
ลงมือทำ

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมिव บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม้เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1 วัตถุดิบ

ไม้ไผ่ตง

ไม้ไผ่เลี้ยง

เศษไม้สัก

กะลามะพร้าว

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2 เครื่องมือ/วัสดุอุปกรณ์

เชือกไนลอน

เชือกป่าน

สว่าน

เครื่องเจียร

เหล็กแหลม

เลื่อยวงเดือน

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2 เครื่องมือ/วัสดุอุปกรณ์

เลื่อยคันธนู

ค้อน

มีดจักตอก

กาวร้อน

กรรไกร

กระดาษทราย

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2 เครื่องมือ/วัสดุอุปกรณ์

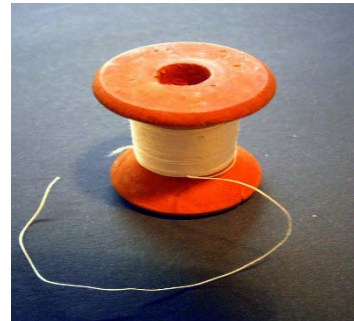
ทินเนอร์

แลคเกอร์

แปรงทาสี

หลอดด้าย

หนังยาง

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อควรคำนึงสำหรับการผลิตของเล่นพื้นบ้าน

1. ความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ

ความปลอดภัยนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องทำงานกับเครื่องจักรกล ต้องทำตามคำแนะนำในการใช้เครื่องมือผลิตของเล่นพื้นบ้าน จำเป็นต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ดังต่อไปนี้

- 1) สถานที่ปฏิบัติงาน ควรมีลักษณะปลอดโปร่ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างพอเพียง
- 2) แต่งกายให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น แต่งกายให้มิดชิด รัดกุม ไม่ใส่เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับอันก่อให้เกิดความไม่คล่องตัวในการทำงาน
- 3) ตรวจสอบเครื่องมือก่อนการใช้งาน หากพบว่าชำรุดควรรีบซ่อมแซม
- 4) ต้องเรียนรู้วิธีการใช้เครื่องมือและปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้เครื่องมืออย่างเคร่งครัด
- 5) ใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับงานแต่ละประเภท
- 6) เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ภายในพื้นที่ทำงานจะต้องจัดวางให้เป็นระเบียบ กรณีที่ต้องนำออกมาใช้งาน หลังเสร็จงานแล้วจะต้องนำเก็บให้เรียบร้อย
- 7) ต้องไม่หยอกล้อกันหรือเล่นกันในพื้นที่ทำงาน ขณะมีการปฏิบัติงาน
- 8) การถือเครื่องมือ วัสดุหรืออุปกรณ์ในการทำงาน ควรถือแต่เพียงน้อยชิ้น เพราะการถือมาก อาจจะทำให้เกิดการตกหล่น ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ผู้ถือ หรือทำให้เครื่องมือชำรุดเสียหายได้

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ความปลอดภัยในการผลิตของเล่นสำหรับเด็ก

สำหรับการผลิตของเล่นให้กับเด็กนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของการใช้วัสดุ/อุปกรณ์ในการผลิต รวมถึงเมื่อของผลิตของเล่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีดังต่อไปนี้

- 1) ของเล่นที่ผลิตต้องมีความแข็งแรง ทนทาน เมื่อเด็กเล่นจะต้องไม่เกิดการชำรุด พังได้โดยง่าย ซึ่งวัสดุที่ชำรุดจากของเล่น อาจทำให้เกิดอันตรายแก่เด็กได้
- 2) สามารถทำความสะอาดได้ง่าย เนื่องจากอาจมีฝุ่น หรือเชื้อโรคที่อาจก่อให้เกิดโรคร้ายกับเด็ก ดังนั้นของเล่นจึงต้องเป็นสิ่งที่สามารถทำความสะอาดได้โดยง่าย
- 3) ในกรณีที่ผลิตของเล่นสำหรับเด็กเล็กๆ จะต้องไม่ใช้วัสดุที่มีสารพิษเจือปน เนื่องจากในเด็กเล็กๆ เด็กอาจ กัด อมของเล่น ดังนั้น ของเล่นที่ทาสี จะต้องใช้สีที่ปราศจากสารพิษ
- 4) ของเล่นจะต้องมีความปลอดภัย จะต้องไม่มีส่วนที่แหลมคม หากทำจากไม้ จะต้องไม่มีเสี้ยนของไม้ เพื่อความปลอดภัยสำหรับเด็กขณะเล่น

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 กระบวนการผลิต

- กระบวนการ/ขั้นตอนในการทำของ
เล่นพื้นบ้าน

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีการทำรถไม้

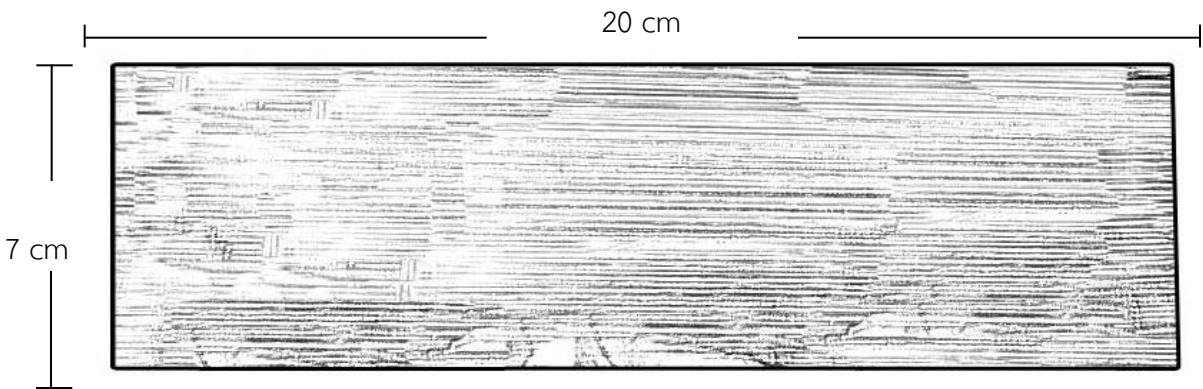
ประกอบด้วย 1. ขั้นตอนพื้นฐานของการทำรถไม้ไผ่ทุกชนิดและ 2. การตกแต่งรถไม้ไผ่ไปตามแต่ละชนิดของรถ

1. ขั้นตอนพื้นฐานของการทำรถไม้ไผ่ทุกชนิด

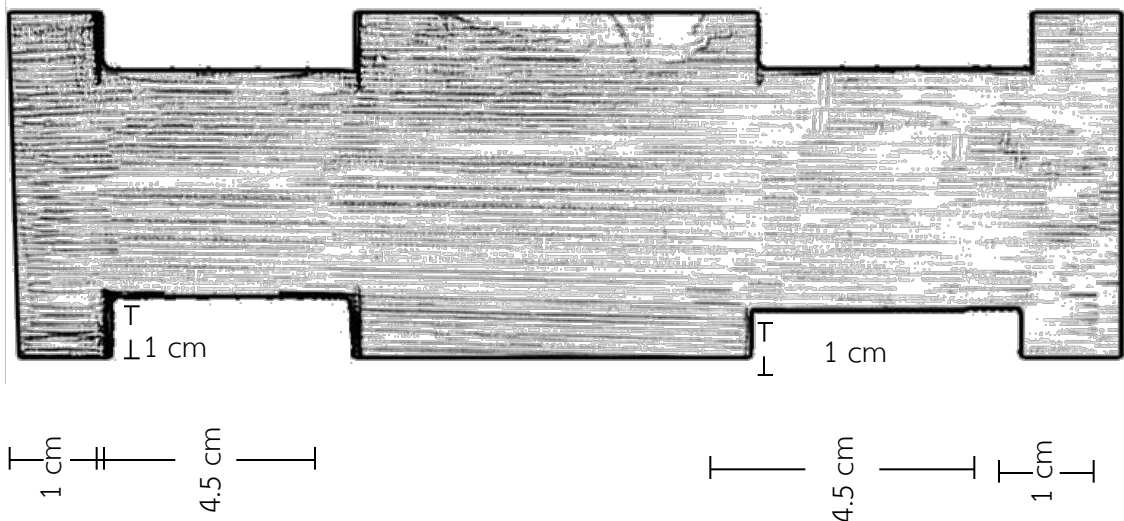
1) การทำพื้นรถไม้ไผ่

1. ตัดลำไม้ไผ่ขนาด 20 ซม.

2. ผ่าลำไม้ไผ่ไปตามแนวยาว เพื่อให้ได้ไม้ไผ่เป็นแผ่นขนาด กว้าง 7 ซม. ยาว 20 ซม.หนา 0.5 – 0.7 ซม. จำนวน 2 แผ่น (1 แผ่น สำหรับทำพื้นรถ อีกแผ่น สำหรับทำฝากระโปรงรถและท้ายรถ)

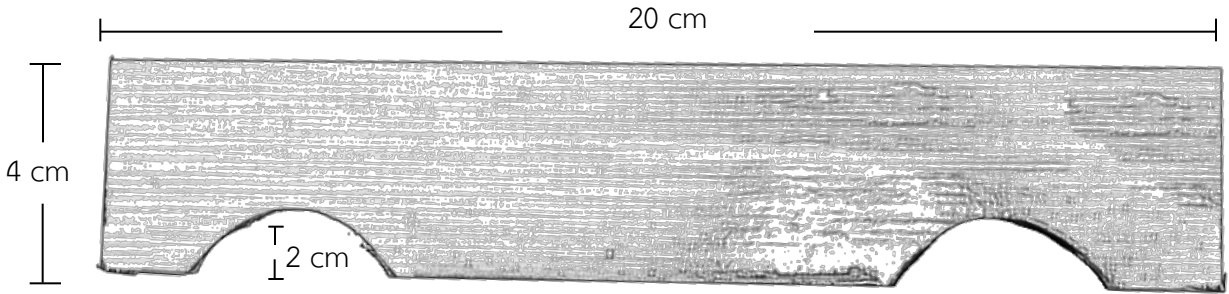

3. ตัดบางส่วนของแผ่นไม้ออก ดังรูป เพื่อทำช่องสำหรับใส่ล้อรถ

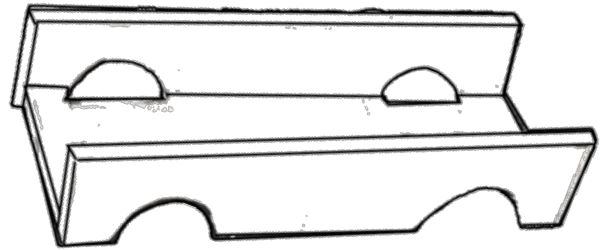

2) การทำด้านข้างรถ

1. ตัดไม้ไผ่เป็นแผ่น จำนวน 2 แผ่น เพื่อทำด้านข้างรถ

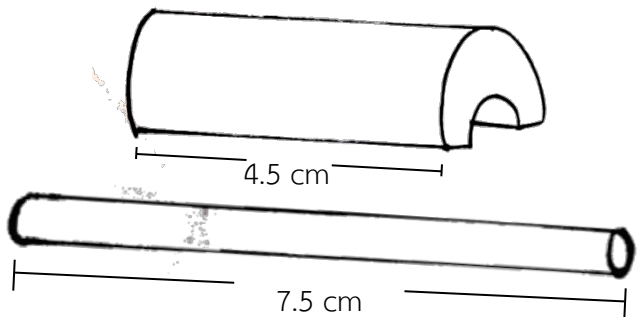
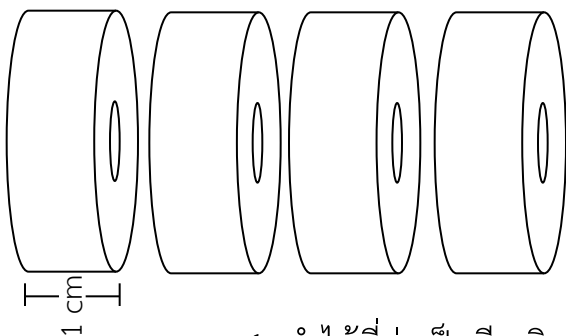

2. ประกอบด้านข้างรถเข้ากับพื้นรถไม้ไผ่ทั้ง 2 ด้าน

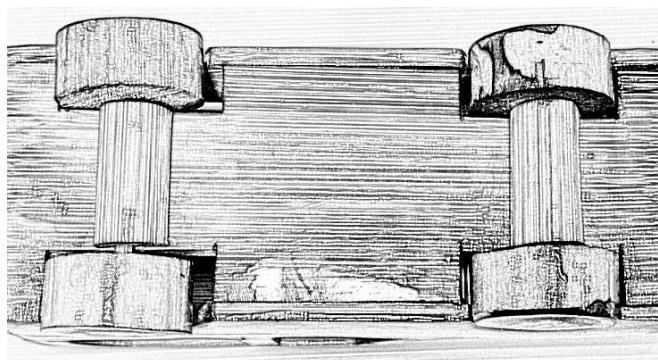

3) การทำเพลาล้อรถ

1. นำไม้ไผ่รวกตัดเป็นบ้องขนาด 4.5 ซม. จากนั้นผ่าออกเป็น 2 ซีก
2. ตัดไม้ไผ่บง กว้าง $\square$ 1 ซม. เพื่อทำเป็นล้อรถ จำนวน 4 อัน
3. ตัดไม้เป็นแท่งยาว 7.5 ซม. ส่วนความหนาของไม้ให้ดูจากขนาดของล้อเพื่อทำเป็นแกนล้อ จำนวน 2 แท่ง

4. นำไม้ที่ผ่าเป็นซีก ติดกาวเข้ากับพื้นของรถ จากนั้นนำแกนล้อสอดระหว่างรูของไม้ไผ่ผ่าซีก นำล้อใส่เข้ากับแกนล้อ ติดกาวให้แน่น ดังรูป

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) การทำพวงมาลัย

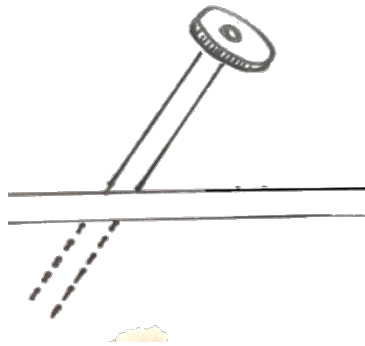
1. เลือกใช้ไม้ไผ่ขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง $\square$ 1.5 ซม.

หนา 0.5 ซม.

2. ตัดไม้เพื่อทำเป็นแกนพวงมาลัย ยาว $\square$ 8 ซม.

จากนั้นเสียบเข้ากับพวงมาลัย ติดกาวยึดให้เรียบร้อย

3. ใช้สว่านเจาะรูที่พื้นรถ โดยเจาะในลักษณะเฉียง จากนั้นเสียบแกนพวงมาลัย ปรับให้มุมระดับเหมาะสมแล้วจึงติดกาวยึดทั้งนี้ส่วนแกนที่ยื่นเลยพื้นรถ ใช้เลื่อยตัดตกแต่งให้เรียบร้อย

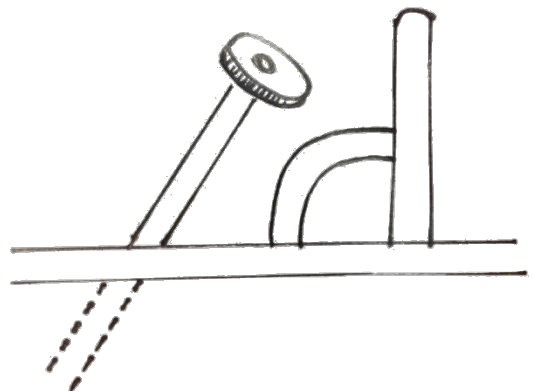
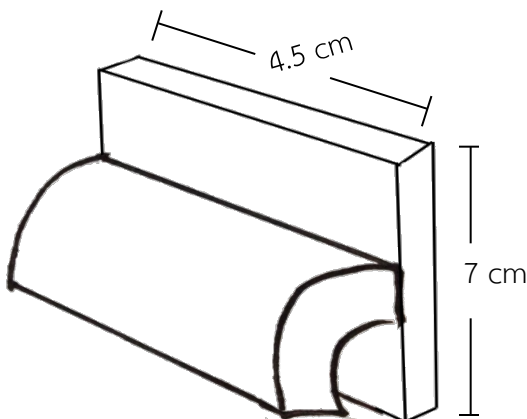

5) การทำเบาะรถ

1. ฝ่าไม้ออกเป็น 4 ส่วนตามแนวยาวของลำไม้ ยาว 7 ซม. เพื่อทำเป็นเบาะรถ

2. ตัดไม้เป็นแผ่นสี่เหลี่ยม ขนาด กว้าง 7 ซม. ยาว 4.5 ซม. เพื่อเป็นพนักเบาะ

3. นำพนักเบาะติดเข้ากับส่วนเบาะ จากนั้นทำเบาะรถติดเข้ากับพื้นรถ โดยวางตำแหน่งให้เหมาะสม

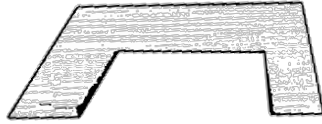
2. การตกแต่งรถไม้ไผ่ไปตามแต่ละชนิดของรถ

1) การทำโครงรถด้านข้าง

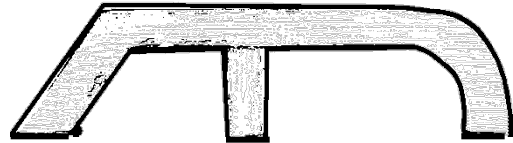
1. ตัดไม้เป็นรูปขอบประตูลักษณะของรถที่ต้องการ
2. ตัดขอบประตูเข้ากับด้านข้างของรถ

ขอบประตูลูกแก่ง

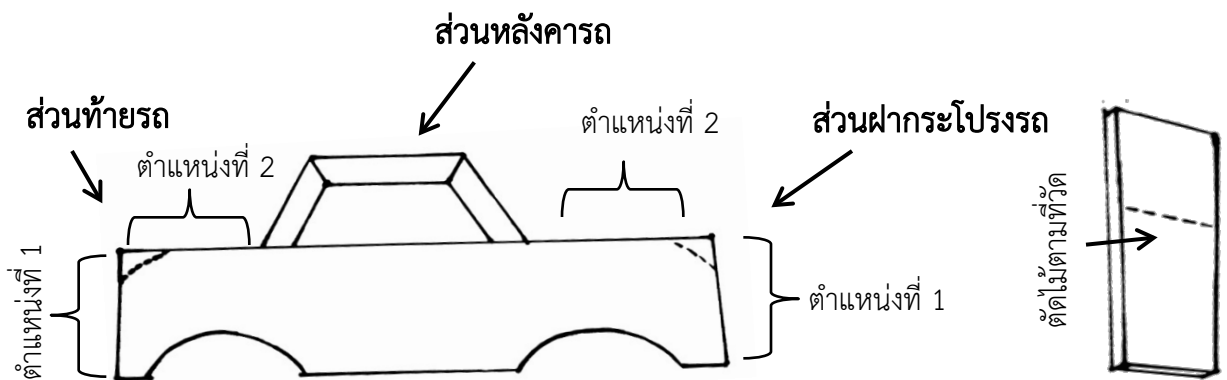
ขอบประตูลูกกระบะ

ขอบประตูลูกแวน

2) การทำฝากระโปรงรถ และท้ายรถ

1. เราจะใช้ไม้ไผ่อีกแผ่นซึ่งได้ตัดไว้ในขั้นตอนของการทำพื้นรถ วัดขนาดความสูงของฝากระโปรงรถในตำแหน่งที่ 1 จากนั้นตัดไม้ตามขนาดที่วัด ใช้กาวติด เมื่อกาวแห้ง ใช้หินเจียรแต่งให้ผิวไม้โค้งให้สวยงาม (ในลักษณะของรอยปะในรูป)

2. วัดขนาดฝากระโปรงรถในตำแหน่งที่ 2 ตัดไม้ตามขนาดที่วัดแล้วใช้กาวติด เมื่อกาวแห้ง ใช้หินเจียรแต่งให้ผิวไม้โค้งกลืนไปกับแผ่นไม้ที่ติดในตำแหน่งที่ 1
3. สำหรับท้ายรถให้ทำเช่นเดียวกับการทำส่วนฝากระโปรงรถ โดยเริ่มทำใส่ส่วนตำแหน่งที่ 1 ก่อน

3) การทำหลังการรถ

1. วัดขนาดความยาวของหลังการรถ จากนั้นตัดไม้ตามขนาดที่วัด ติดกาว ใช้หินเจียรแต่งให้ผิวไม้โค้งกลืนไปกับขอบของโครงหน้าต่างรถ

ชุดความรู้ทำมาหากิน

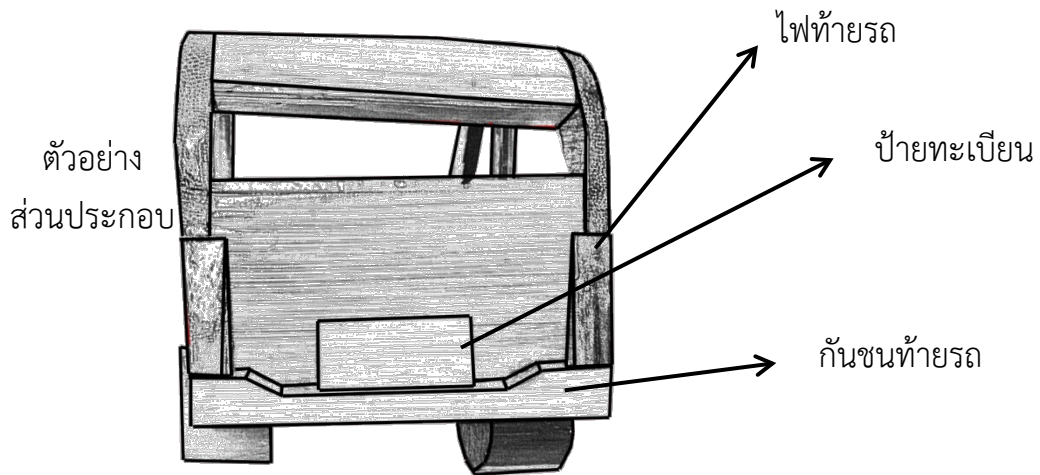
“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) การตกแต่งส่วนประกอบอื่นๆ

สำหรับการตกแต่งส่วน

ชนหลัง ไฟหน้ารถ ไฟท้ายรถ กระจกหน้ารถ ท้ายทะเบียนรถ ผู้ผลิตสามารถวัดไม้ และตัดตกแต่งได้ตามต้องการ

5) การเก็บรายละเอียดของชิ้นงาน

ผู้ผลิตตรวจสอบความเรียบร้อยของงาน หากมีไม้ส่วนใดยังไม่สม่ำเสมอสามารถใช้หินเจียร ขัดให้เรียบเนียน หรือในบางตำแหน่งที่ต้องใช้ความละเอียดทวนสามารถใช้กระดาษทรายขัดในตำแหน่งนั้นได้

6) การเคลือบเงา

1. ปิดทำความสะอาดรถเพื่อเอาเศษฝุ่นผงจากการใช้กระดาษทรายและหินเจียร ออกให้หมด
2. ใช้แปรงขนหยาบทารถด้วยทินเนอร์ 1 รอบ เพื่อปิดเศษฝุ่นผงที่มีความละเอียดมากๆ ออก
3. ผสมแลคเกอร์ กับ ทินเนอร์ ในอัตราส่วน 1 : 1 ส่วน จากนั้นใช้แปรงขนอ่อน ทาทุกส่วนของรถให้เรียบร้อย จากนั้นผึ่งลมให้แห้ง
4. ผสมแลคเกอร์ กับ ทินเนอร์ ในอัตราส่วน 2 : 1 ส่วน ทาครั้งที่ 2 จากนั้นผึ่งลมให้แห้ง

แบบรถชนิดต่างๆ
รถกระบะ

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

รถไฟรั่ว

แบบรถชนิดต่างๆ
รถเก๋ง

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

รถแวน

แบบรถชนิดต่างๆ
รถตู้

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

รถเต่า

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีเล่นรถไฟ

ใช้คันหรือดิ่งให้รถเดินหน้าหรือถอยหลังตามต้องการ เป็นของเล่นที่ต้องอาศัยความสมดุล มี
คัน ล้อ เพลา เป็นส่วนประกอบ ให้ขับเคลื่อนได้

คุณค่า

1. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กจะได้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็ก
2. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการในการใช้ประสาทสัมผัส เป็นของเล่นที่เด็กสามารถฝึกประสาทตา
และมือให้สัมพันธ์กัน
3. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ช่วยสร้างและส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ เช่นการนำสิ่งของมาใส่รถเพื่อบรรทุก
4. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ ฝึกการสังเกต และมิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทาง
สติปัญญา ซึ่งเด็กจะเรียนรู้การขับเคลื่อนของรถเรียนรู้ลักษณะของรถชนิดต่าง ๆ
5. มิติด้านสังคม เด็กจะได้เล่นร่วมกับเพื่อนๆหรือผู้ปกครอง เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อ
กัน

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

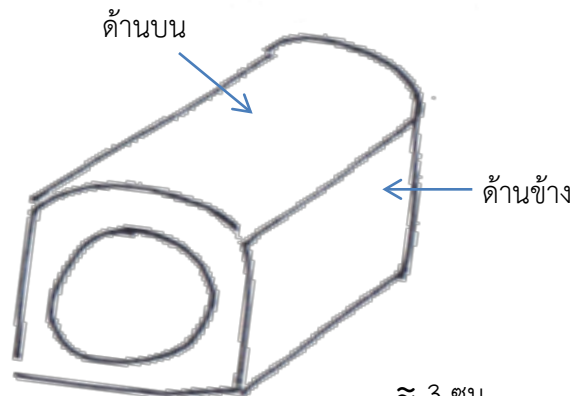
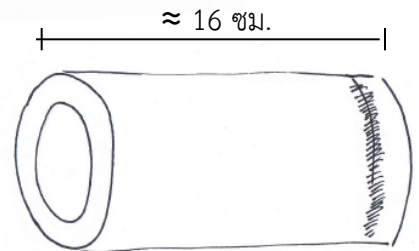
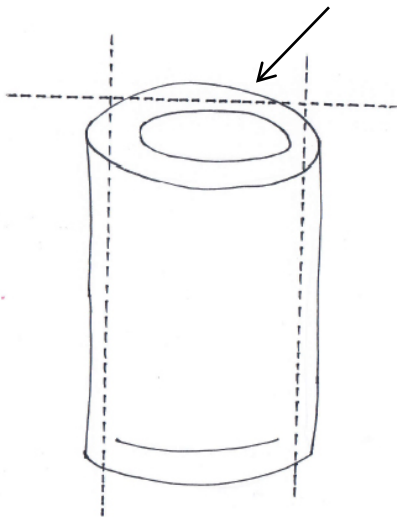
วิธีทำรถไฟไม้ไผ่

1. การทำตู้โดยสาร เลื่อยไม้ไผ่ ยาว 16 ซม. (โดยประมาณ) โดยตัดให้ติดกับส่วนของข้อไม้ไผ่ จำนวน 3 กระบอก (1 กระบอกสำหรับทำหัวจักรรถไฟ และอีก 2 กระบอกสำหรับทำตู้โดยสาร)

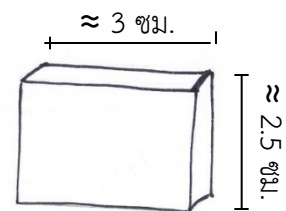

2. ใช้มีดลอกเปลือกไม้ทั้ง 3 ด้านออก เพื่อให้ด้านข้าง และด้านล่างของตู้โดยสารมีผิวเรียบ สำหรับติดหน้าต่าง

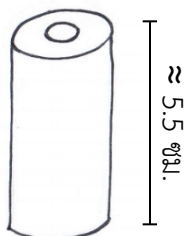
ลอกเอาเปลือกไม้ไผ่ด้านข้างออก 3 ด้าน

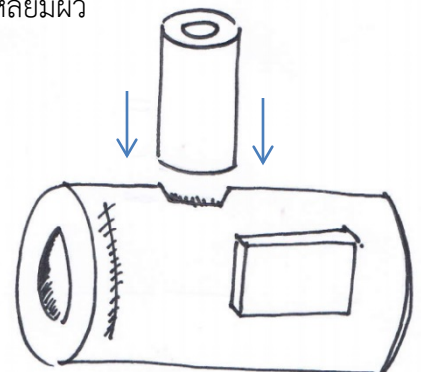
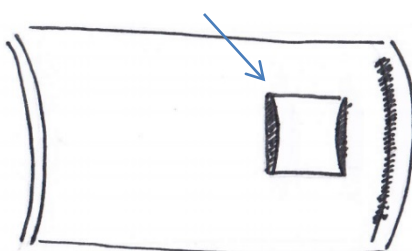
3. ใช้เศษไม้ตัดเป็นทรงสี่เหลี่ยมเพื่อทำเป็นหน้าต่าง ติดหน้าต่าง 1-2 บานในแต่ละตู้โดยสาร

4. สำหรับหัวจักรรถไฟ ทำลักษณะเดียวกับตู้โดยสาร แต่เพิ่มปล่องไฟ โดยตัดไม้สูง 5.5 ซม. เพื่อทำเป็นปล่องไฟ ส่วนด้านบนของหัวจักรรถไฟใช้มีดบากเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผิวเรียบ เพื่อติดกับปล่องไฟ

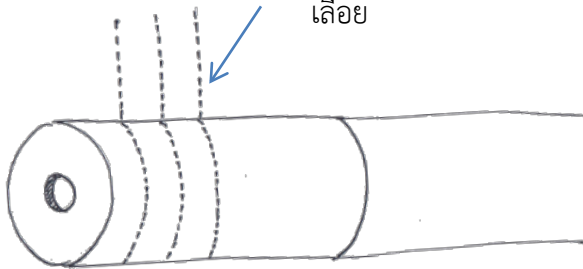

บากเป็นร่อง

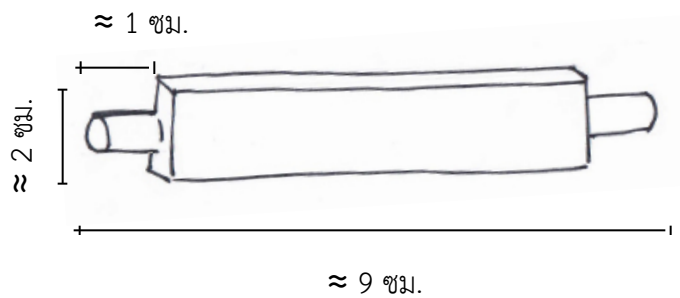

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. การไสล้อยในแต่ละตุ้โดยสาร นำไม้ไผ่ป่ง ซึ่งมีเนื้อไม้ค่อนข้างมาก นำมาตัดให้มีขนาดความกว้างประมาณ 0.7-1 ซม. จำนวน 12 อัน เลื่อย

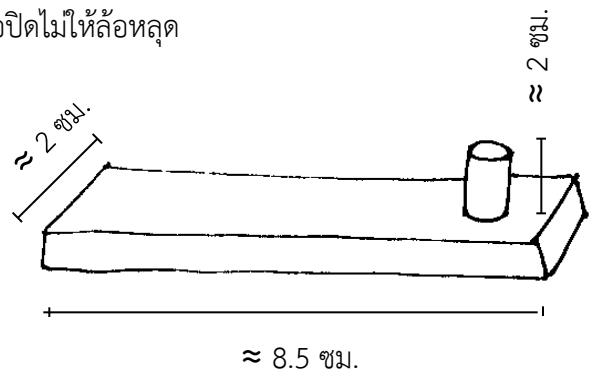

6. ทำเพลารถ โดยการตัดไม้ขนาดประมาณ 2 X 9 X 0.5 ซม. ทั้งนี้พิจารณาขนาดของกระบอกไม้ไผ่ที่เราตัดร่วมด้วย จำนวน 6 อัน เหลาปลายไม้ทั้ง 2 ด้าน ดังรูป

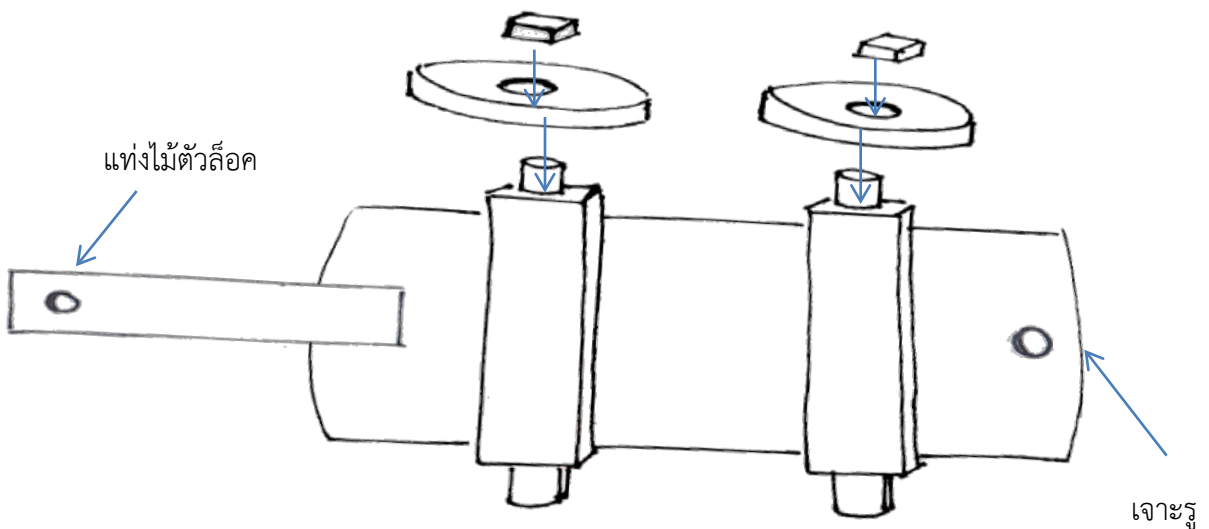

7. ประกอบล้อเข้ากับตัวขบวนรถไฟแต่ละตู้ ตัดเศษไม้เพื่อปิดไม่ให้ล้อหลุด

8. ทำตัวเชื่อมระหว่างตู้โดยสาร โดยตัดไม้ขนาดประมาณ 2 X 8.5 X 0.5 ซม. ติดเข้ากับตู้โดยสาร และตัดไม้ทรงกระบอก สูง 2 ซม. เพื่อทำตัวล้อระหว่างตู้รถไฟ ดังรูป

9. แต่ละตู้โดยสารเจาะรูเพื่อเชื่อมระหว่างตัวล้อ

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

รถไฟไม้ไผ่

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีเล่นรถไฟไม้ไผ่

ใช้เชือกลากจูง ดันหรือดึงให้รถเดินทางหรือถอยหลังตามต้องการ เป็นของเล่นที่ต้องอาศัยความสมดุล มีคาน ล้อ เพลา เป็นส่วนประกอบ ให้ขับเคลื่อนได้

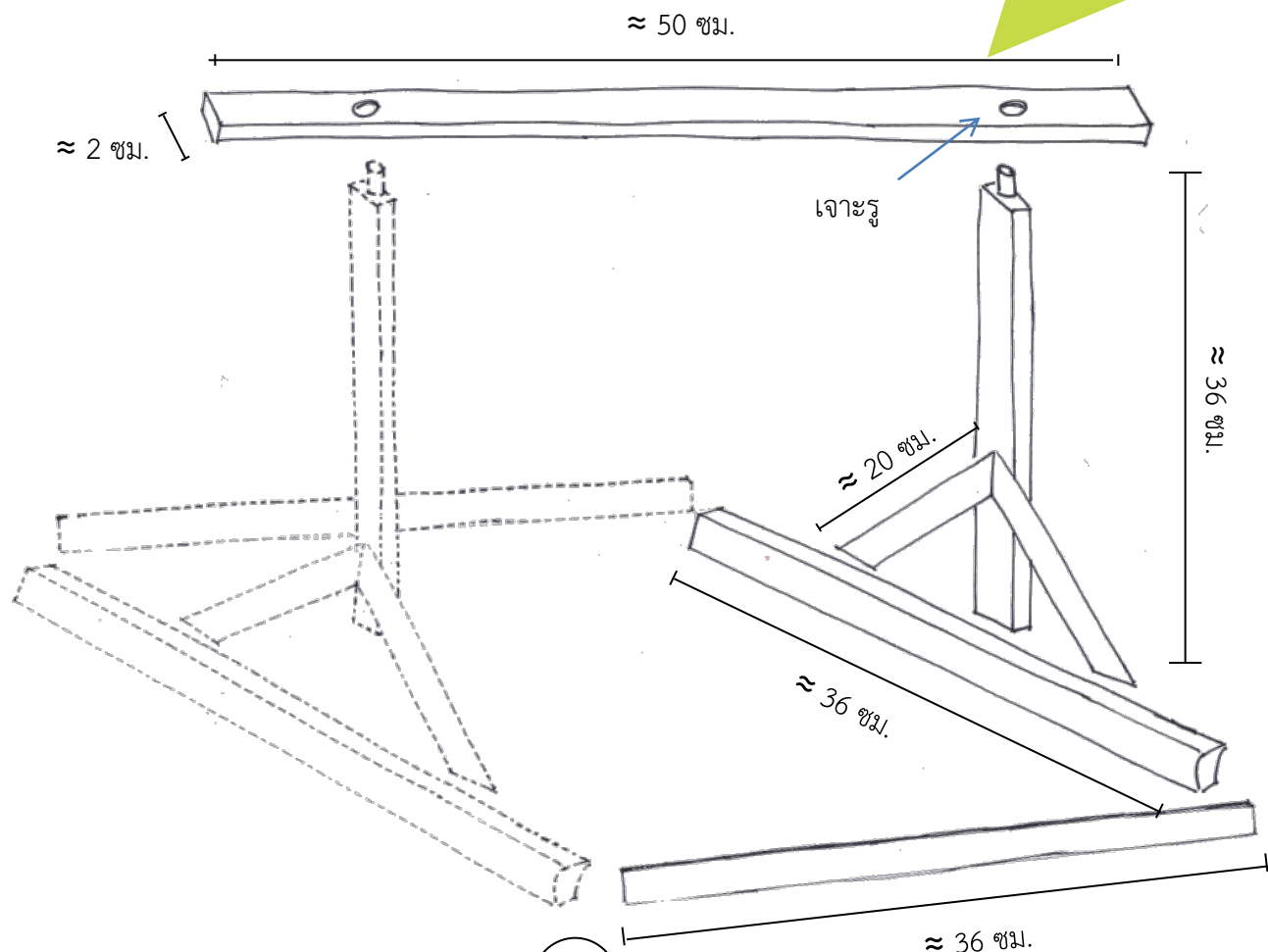
คุณค่า

1. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กจะได้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็ก
2. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการในการใช้ประสาทสัมผัส เป็นของเล่นที่เด็กสามารถฝึกประสาทตาและมือให้สัมพันธ์กัน
3. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ช่วยสร้างและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในการนำขบวนรถมาต่อกัน หรือการนำสิ่งของมาใส่รถไฟ
4. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ ฝึกการสังเกต และมิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งเด็กจะเรียนรู้การขับเคลื่อนของรถไฟ ลักษณะของรถไฟจะต่อขบวนกันไป
5. มิติด้านสังคม เด็กจะได้เล่นร่วมกับเพื่อนๆหรือผู้ปกครอง เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

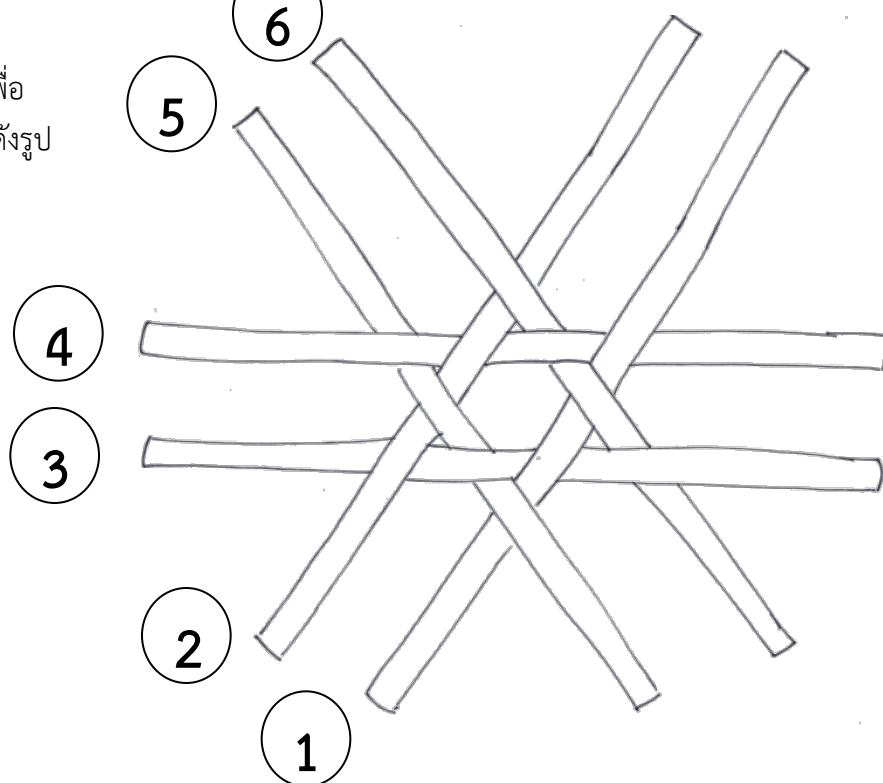
วิธีทำชุดเปลเด็ก

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ตัดไม้ไผ่เพื่อทำโครงเปล ดังรูป

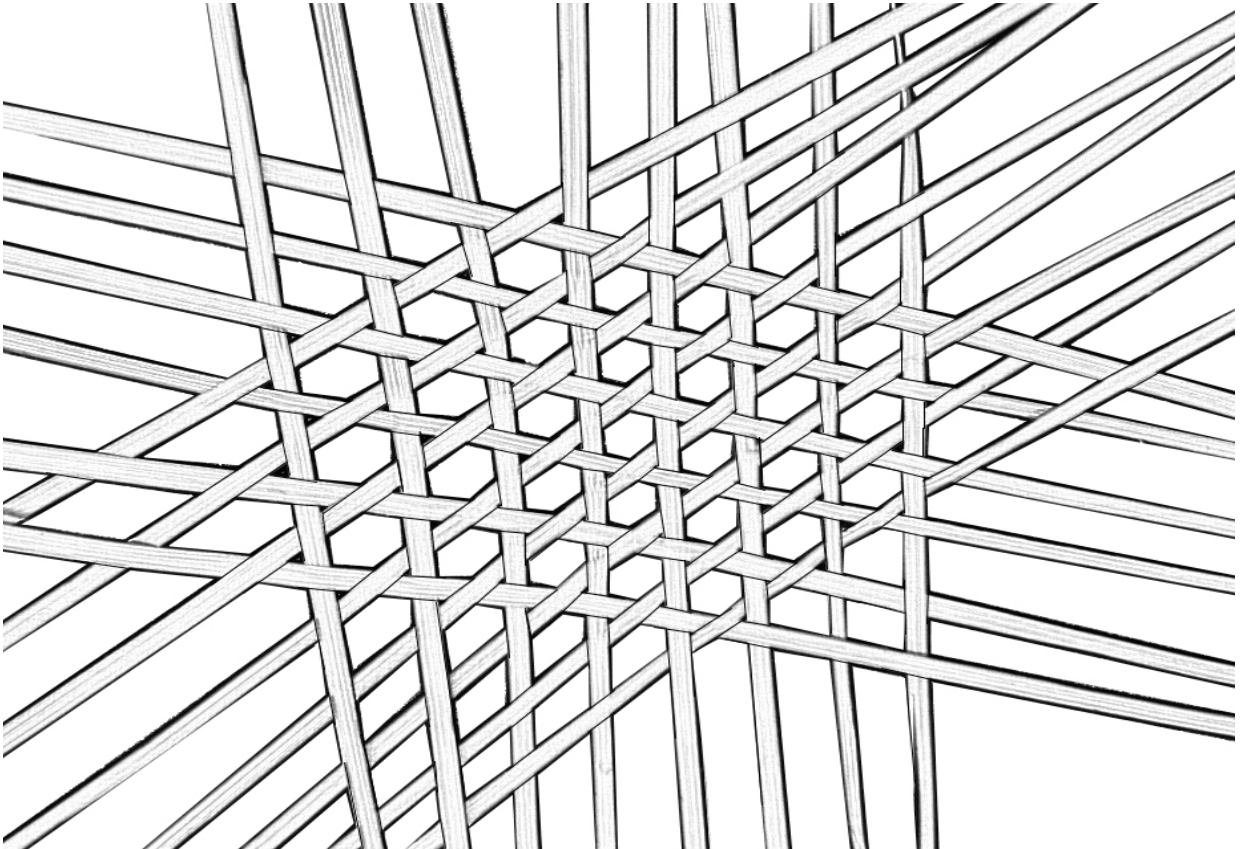

2. นำตอกจำนวน 6 เส้น เพื่อ
สานขึ้นรูปลายชะลอม ดังรูป

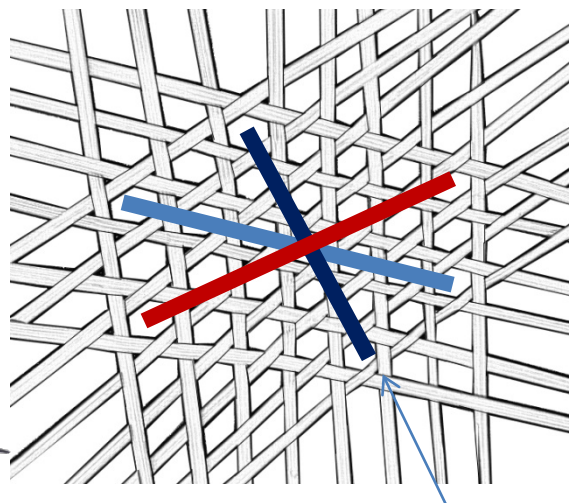
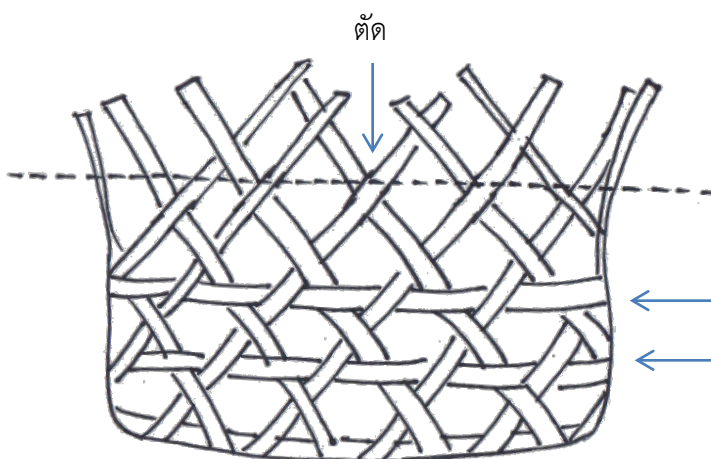

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. สานลายชะลอม โดยด้านกว้างใช้ตอก 6 เส้น ด้านยาว ใช้ตอก 8 เส้น จากนั้นตัดไม้ ยาวประมาณ 16 ซม. จำนวน 3 อัน เพื่อขัดด้านล่างของเพล

4. จากนั้นโค้งตอกเส้นยืน เพื่อสานเพลด้านข้าง ความสูงของเพลด้านข้างใช้ตอก 2 ชั้น
5. เมื่อสานเสร็จ จัดตอกให้แน่น เป็นทรงสวยงาม ตัดตอกออกตามเส้นประ

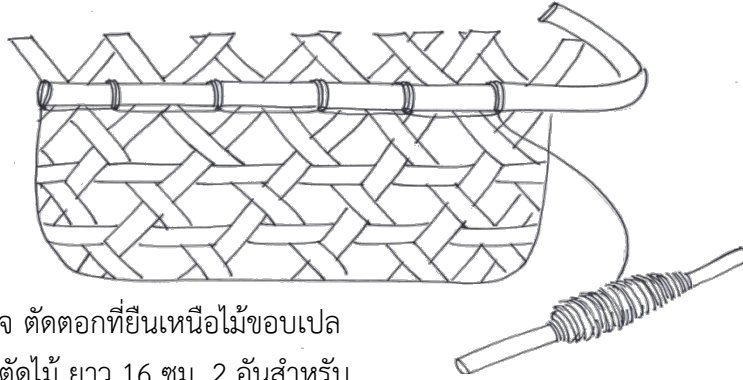

ตอกชั้นที่ 2
ตอกชั้นที่ 1

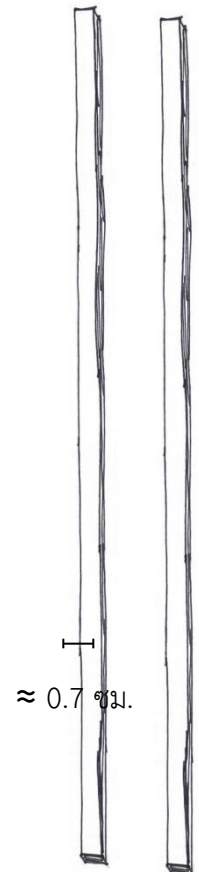
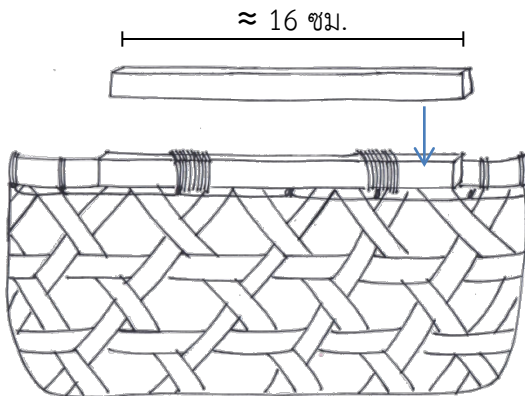
ไม้ขัดด้านล่างเพล

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

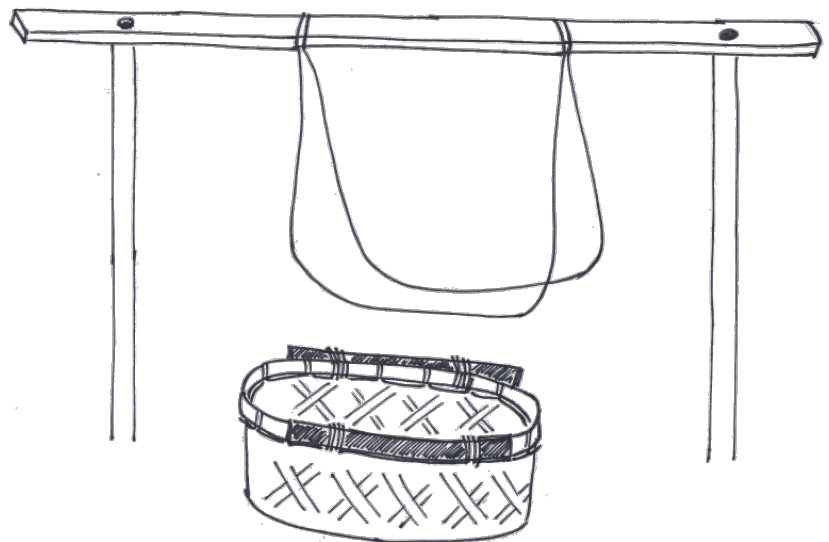
6. เหลาไม้ไผ่เพื่อทำขอบเปล 2 อัน โดยใช้ไม้ทั้ง 2 ประกอบต่อกบริเวณปากเปล จากนั้นใช้เชือกมัดไลให้แน่น ดังรูป

7. เมื่อทำขอบเปลเสร็จ ตัดดอกที่ยื่นเหนือไม้ขอบเปล ออกให้เรียบร้อย ตัดไม้ ยาว 16 ซม. 2 อันสำหรับ ประกอบขอบเปล 2 ด้าน จากนั้นใช้เชือกมัดให้แน่น ≈ 16 ซม.

8. นำเชือกผูกโครงเปล ดังรูป จากนั้นใช้ไม้ขอบเปลจากขั้นที่ 7 เกี่ยวกับเชือกที่โครงเปล เป็นอันเสร็จ

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชุดเปลเด็ก

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีเล่นเปลเด็ก

เปลเด็ก มักเล่นในกลุ่มเด็กหญิงเล่นมากกว่าเด็กชาย เด็ก ๆ ที่เล่นเปลนี้บางทีจะนำ ตุ๊กตา หรือปั้นดินทำเป็นเด็กเล็ก ๆ นอนในเปล แล้วก็ร้องเพลงกล่อมเด็กเหมือนกับที่ได้ยินจากผู้ใหญ่ร้องกล่อมเด็ก และแกว่งไกวเปลไปมา

คุณค่า

1. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย เป็นการเล่นที่ต้องใช้มือในการแกว่งไกวเปล จึงสามารถช่วยฝึกกล้ามเนื้อเล็กของมือ
2. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ช่วยสร้างและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในการที่เด็กก็จะฝึกใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนำสิ่งต่างๆ มาสมมติว่าเป็นเด็กนอนอยู่ในเปล
3. มิติการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ โดยเด็กจะทำตามพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในเวลาที่เลี้ยงเด็ก ก็จะให้นอนเปล แกว่งไปมาและร้องเพลงกล่อมให้เด็กหลับง่าย ดังนั้นเด็กจึงได้ฝึกพัฒนาการทางสติปัญญาในการเรียนรู้ และการสังเกต
4. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม การเล่นเปลไม้ไผ่ อาจจะมีผู้เล่นได้หลายคน คนหนึ่งไกวเปล คนหนึ่งร้องเพลงกล่อม ฝึกการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม รวมทั้งการเรียนรู้ในเรื่องของการร้องเพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งที่ปู่ย่าตายายได้ทำสืบต่อกันมา

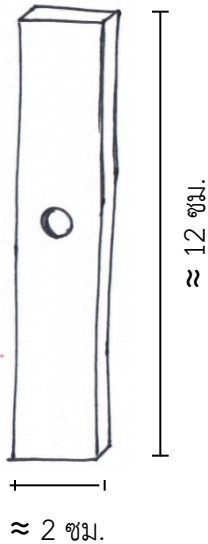
ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม่เล่นได้”

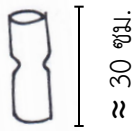
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีทำใบพัดหมุน (กำหมุน)

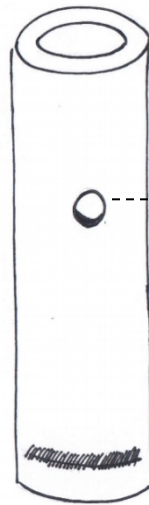
1. ครอบใบพัด : ตัดไม้ไผ่สูง 12 ซม. เจาะรูบริเวณครอบ(ทะลุแค่ 1 ด้าน)
2. ก้านใบพัด : เหลาไม้ไผ่ ยาว 17 ซม. ใช้มีดบากบริเวณกลางก้านไม้ไผ่ สำหรับผูกเชือก
3. ใบพัด : ตัดไม้ไผ่ ขนาด $13 \times 0.5 \times 2$ ซม. จากนั้นเจาะรูตรงกลาง
4. ที่จับสำหรับดึงเชือก : เหลาไม้ไผ่ ยาว 3 ซม. บากกึ่งกลางสำหรับผูกเชือก

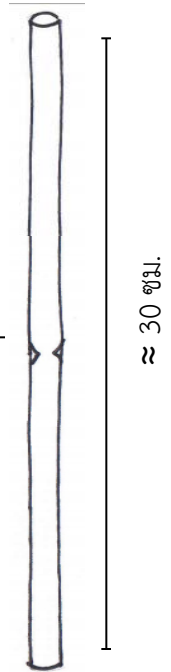
ใบพัด

ที่จับสำหรับ
ดึงเชือก

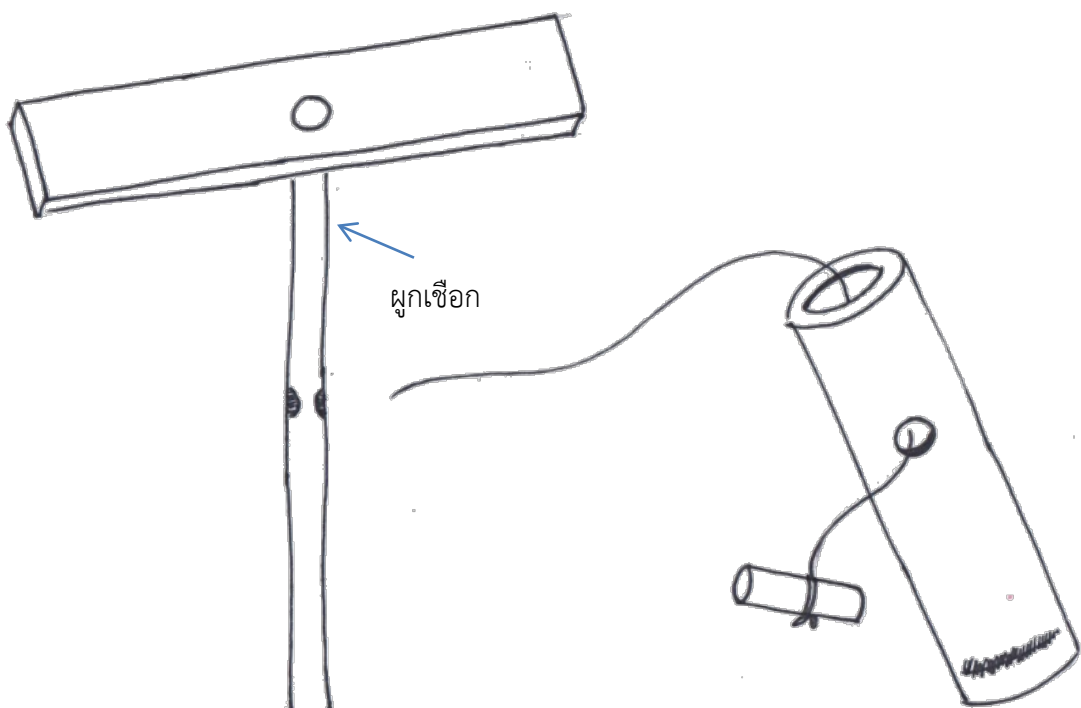

กระบอกลไม้ไผ่

ก้านใบพัด

5. ประกอบใบพัดเข้ากับก้านใบพัด
6. ตัดเชือกประมาณ 30 ซม. ผูกเชือกเข้ากับที่จับสำหรับดึงเชือก จากนั้น สอดเชือกเข้าสู่ที่เจาะกระบอกล ใบพัดดึงเชือกผ่านปากกระบอกลใบพัด มัดเข้ากับก้านใบพัด

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ใบพัดหมุน (กำหมุน)

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีเล่นใบพัดหมุน

ใช้มือกำกระบอกให้แน่น จับไม้ไผ่ท่อนเล็ก ๆ แล้วดึงเชือก แกนใบพัดก็จะหมุนไป แล้วก็หมุนกลับไปตามทางจังหวะที่เราดึงและผ่อนเชือก

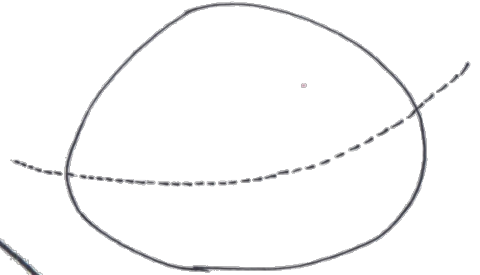
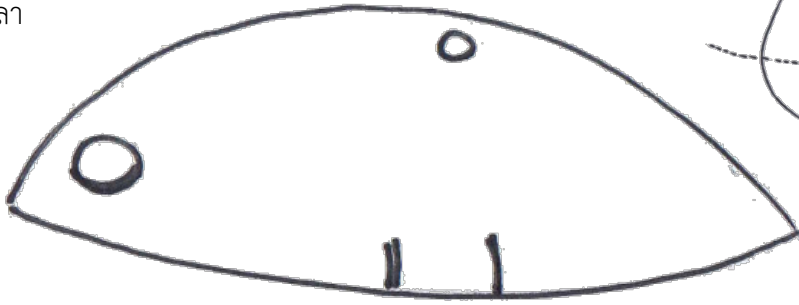
คุณค่า

1. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย กำหมุ่นมีวิธีการเล่น คือ การเล่นและดึง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กออกกำลังนิ้วมือและแขน ทั้งยังเป็นการเล่นที่ต้องใช้มือทั้ง 2 ข้าง จึงสามารถช่วยฝึกกล้ามเนื้อเล็กของมือทั้งสองข้าง ทำให้เด็กมีกล้ามเนื้อนิ้วมือและแขนที่แข็งแรงหยิบจับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง
2. มิติด้านการส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ กำหมุ่นเป็นของเล่นที่อาศัยหลักการของแรงยืดหยุ่นของเชือกกับโมเมนต์ ความเฉื่อยของการหมุน เมื่อเราดึงเชือกสุด แรงยืดหยุ่นและโมเมนต์ความเฉื่อยก็จะดึงกลับไปทางตรงกันข้าม ทำให้ใบพัดหมุนไปมาอย่างต่อเนื่อง หากเราดึงและผ่อนเชือกในความแรงที่พอเหมาะ
3. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการในการใช้ประสาทสัมผัส เป็นของเล่นที่เด็กสามารถฝึกประสาทตาและมือให้สัมพันธ์กัน (Hand-Eye Coordination)
4. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ช่วยสร้างและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ใบพัดของกำหมุ่นสามารถระบายสีและตกแต่งให้สวยงามได้ ดังนั้นเด็กก็จะฝึกใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างลวดลายและสีสรรของใบพัด
5. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ ฝึกการสังเกตเปรียบเทียบ และมิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ช่วยฝึกการแก้ปัญหา การเล่นกำหมุ่นต้องฝึกทักษะการดึงและผ่อน เด็กจะต้องฝึกการเรียนรู้ หากดึงเชือกเบาเกินไปหรือดึงเชือกตึงเกินไป หรือไม่ผ่อนมือ ใบพัดก็จะหมุนเพียงเล็กน้อยแล้วหยุดหมุน ไม่หมุนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเด็กจึงได้ฝึกพัฒนาการทางสติปัญญาในการเรียนรู้ สังเกตและแก้ปัญหาให้ใบพัดหมุนอย่างต่อเนื่อง
6. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม วัสดุที่ใช้ในการทำกำหมุ่นจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละภูมิภาค เช่น ภาคใต้จะต้องใช้ลูกต้นยางพารา ภาคกลางจะใช้เมล็ดมะม่วง ภาคเหนือจะใช้ไม้ไผ่ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างและความหลากหลายของผู้คนในแต่ละพื้นที่ ของเล่นแม้จะมีหลักการและวิธีการเล่นที่เหมือนกันแต่ทำจากวัสดุที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลจากความหลากหลายนี้เอง เด็กจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างกันไปของผู้คนในแต่ละพื้นที่อีกด้วย

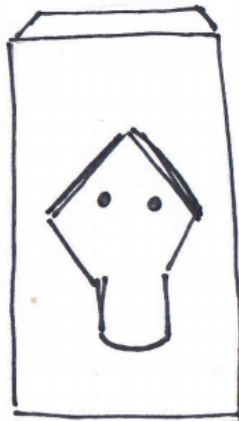
ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีทำสัตว์จากกะลามะพร้าว

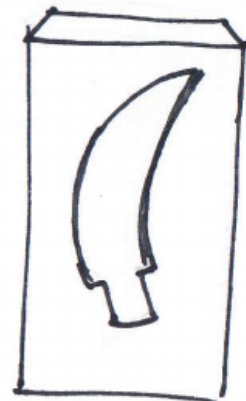
1. ตัวสัตว์กะลา : ผ่ากะลามะพร้าวแนวขวาง ใช้กระดากทรายขัดเอาเศษใยมะพร้าวออกให้เรียบร้อย
2. เจาะรู 3 รู ด้านหน้าและด้านหลัง สำหรับใส่หัวและหางสัตว์ รูด้านบนสำหรับใส่เชือก บากเป็นร่อง 2 ร่อง ทั้ง 2 ข้างของกะลา

3. นำเศษไม้มาเหลาให้เป็นรูปหัวสัตว์ และหางสัตว์ตามต้องการ

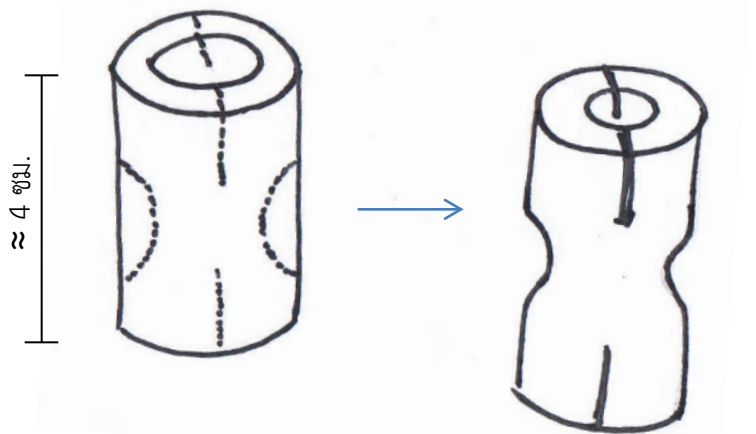

หัวเต่า

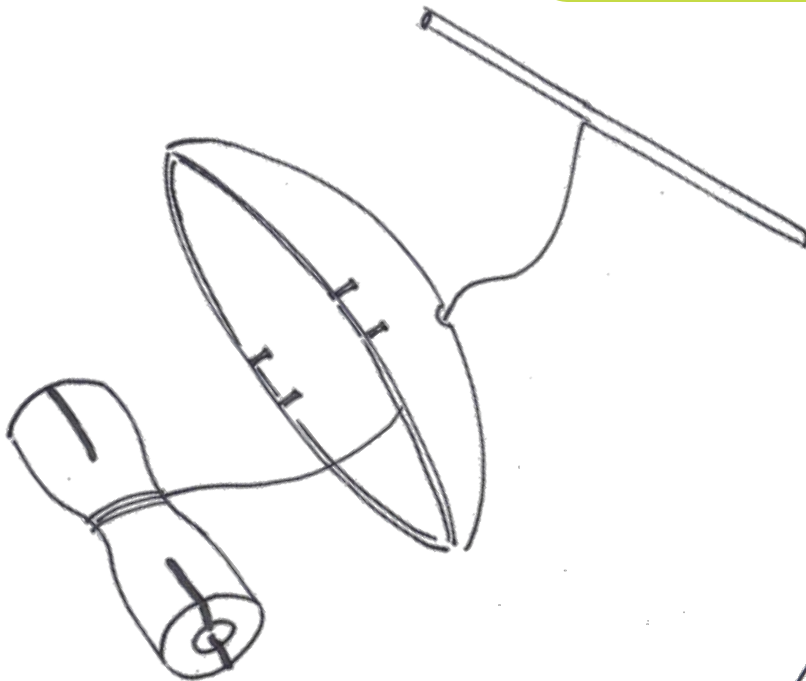

หางเต่า

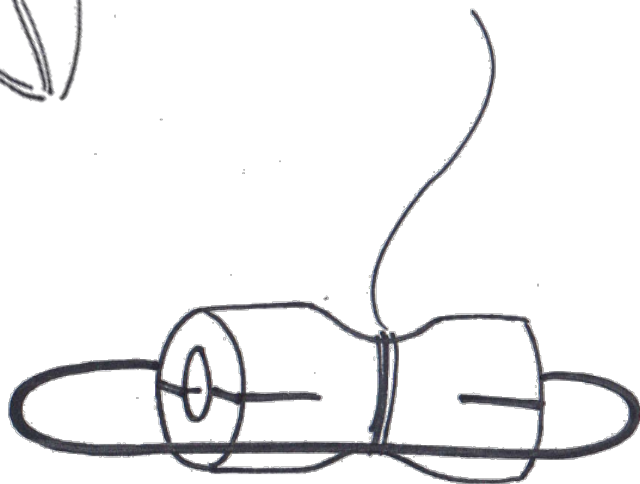
4. แกนล้อสำหรับเคลื่อนที่ : ตัดไม้ไผ่ขนาด 4 ซม. บากหัวและท้าย และใช้มีดเหลาด้านข้างของไม้ไผ่ให้มีลักษณะเว้า ดังรูป

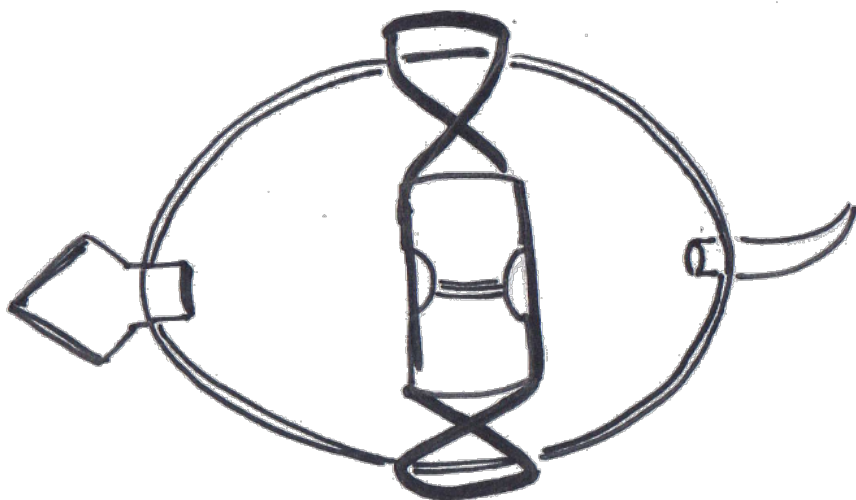
5. ใช้เชือกมัดกึ่งกลางของแกนล้อสำหรับเคลื่อนที่ โดยพันเชือกเก็บไว้ประมาณ 50 ซม. จากนั้น สอดเชือกเข้ารูด้านบนของกะลา แล้วมัดเข้ากับไม้เพื่อไม่ให้เชือกหลุด

6. ใช้หนังยางเกี่ยวกับแกนล้อ ดังรูป

7. ปิดหนังยางดังรูป แล้วเกี่ยวกับส่วนที่ปากด้านข้างของกะลา ใส่หัวและหางสัตว์ ตกแต่งให้สวยงาม

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

สัตว์จากกะลามะพร้าว

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีเล่น

ดึงเชือกมนกะลาแล้วปล่อยสัตว์กะลาก็วิ่งไปข้างหน้า

หลักการทางวิทยาศาสตร์

สัตว์กะลาเคลื่อนที่โดยอาศัยเพลาล้อ และแรงที่กระทำต่อวัตถุรวมทั้งความยืดหยุ่นที่ทำให้เกิดการดึงเชือกกลับ

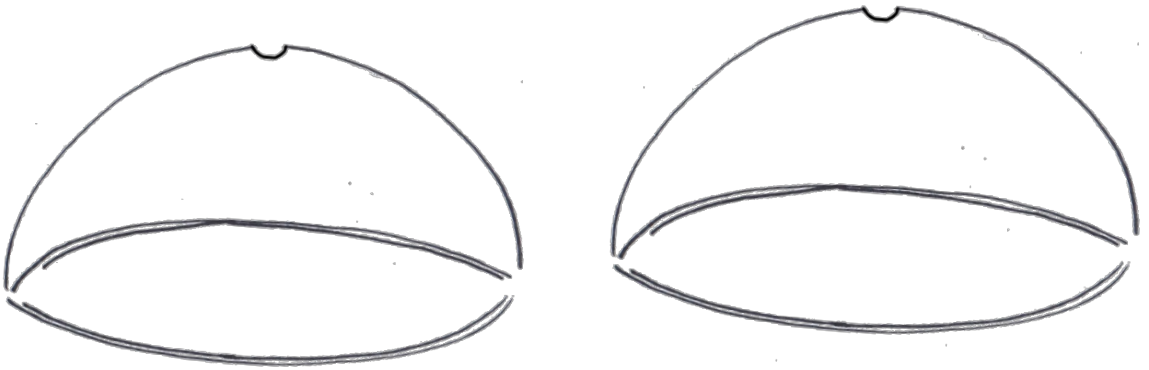
คุณค่า

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย กล้ามเนื้อทุกส่วนเพราะต้องเดินตามสัตว์
2. ส่งเสริมการใช้ประสาทสัมผัส สัตว์กะลาเคลื่อนที่ได้ด้วยอาศัยเพลาล้อ และแรงที่กระทำต่อวัตถุรวมทั้งความยืดหยุ่น
3. ส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ ที่ช่วยทำให้รู้จักสิ่งต่างๆและฝึกการสังเกต เปรียบเทียบ
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจินตนาการ ที่ช่วยให้เล่นเลียนแบบและสมมุติตามจินตนาการ
5. ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์เพราะเด็กได้รู้จักและตกแต่งสัตว์กะลา ตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

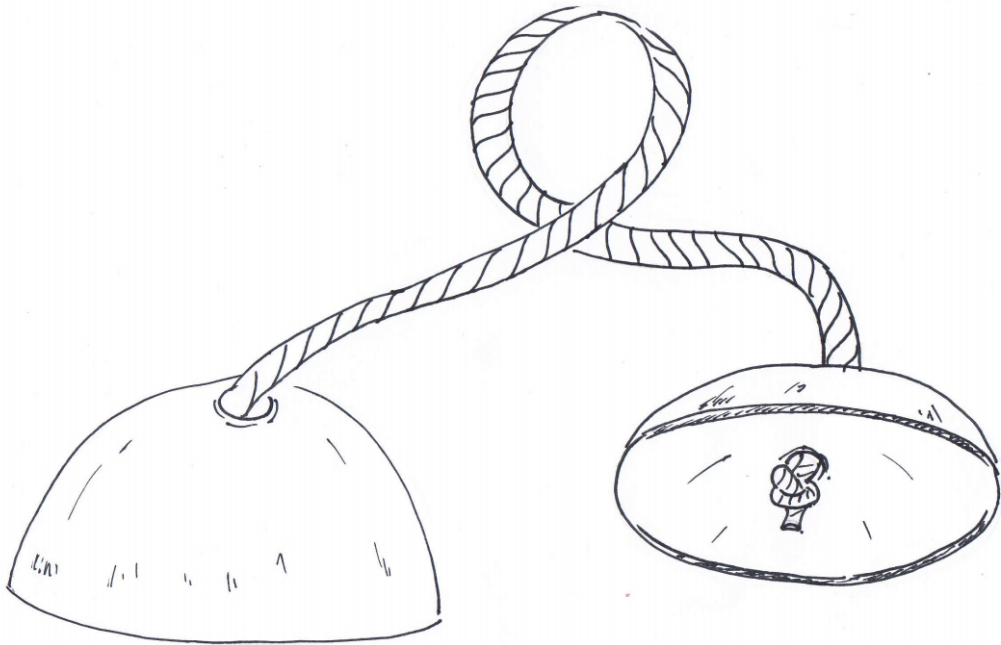
ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีทำเดินกะลา

1. ฝักกะลามะพร้าวตามแนวยาว 2 ซีก นำมาขัดเอาใยมะพร้าวออกให้เรียบร้อย เจาะรูด้านบน

2. ตัดเชือกยาว 170 ซม. (หรือแล้วแต่ความต้องการ) สอดเชือกแต่ละข้างใส่รูกะลามะพร้าวทั้ง 2 ซีก จากนั้นมัดเป็นปม เป็นอันเสร็จ

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

เดินกะลา

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีการเล่นเดินกะลา

วางกะลาทั้ง 2 ซีก คว่ำลงกับพื้นใช้เท้าเหยียบกะลาทั้งสองข้าง ให้เชือกที่มัดอยู่ระหว่างง่ามหัวแม่เท้ากับนิ้วชี้ ในลักษณะคิ๊บเชือก สองมือจกเชือกไว้ ให้อยู่ในระดับเอวถึงอก เวลาเดินบนกะลาจะต้องยกมือไปพร้อมกับขาข้างที่ก้าวเดินด้วย และต้องคอยจับเชือกให้ตึงตลอดเวลาขณะนั้นจะทำให้ลื่นได้ง่าย ผู้เล่นจำนวนผู้เล่น 1-2 คนขึ้นไป จะเริ่มเล่น โดยกำหนดเส้นเริ่มต้น และเส้นชัยถ้าผู้เล่นคนไหนสามารถเดินกะลาถึงเส้นชัยก่อนเป็นฝ่ายชนะ

ประโยชน์และคุณค่าจากการเล่นเดินกะลา

1. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย กำ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กออกกำลังมือ แขน และขา ทั้งยังเป็นการเล่นที่ต้องใช้ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างขาทั้งสองข้าง จึงสามารถช่วยฝึกกล้ามเนื้อแขน ขา ฝึกการทรงตัว
2. มิติการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนรู้ ฝึกการสังเกตเปรียบเทียบ และมิติด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ช่วยฝึกการแก้ปัญหา การเดินกะลาต้องใช้ทักษะ เด็กจะต้องฝึกการเรียนรู้ หากดึงเชือกหย่อนเกินไปหรือดึงเชือกตึงเกินไป หรือไม่ผ่อนมือ การเดินก็อาจจะทำให้ลื่นได้ หรือทำให้เดินได้ช้า
3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรมส่งเสริมด้านสังคม และ อารมณ์ ในกรณีที่มีการแข่งขัน จะทำให้มีปฏิสัมพันธ์แก่บุคคลรอบกาย รู้รักสามัคคี มีน้ำใจนักกีฬาและรักษาประเพณีพื้นบ้านของไทย

ชุดความรู้ทำมาหากิน

“ไม้เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

การดูแลรักษาของเล่นไม้

ก่อนการผลิตของเล่น

ไม้ไฟที่นำมาใช้ในการผลิตของเล่นนั้น ตัดมาใช้ได้เมื่อไม้ไฟอายุ 3-5 ปี ไม้ไฟอาจถูกรบกวนทำลายโดยมอดและปลวก เพราะมีอาหารในเนื้อไม้ นอกจากนั้นอาจถูกทำลายโดยเชื้อรา การรักษาให้ไม้ไฟมีอายุยืนนาน ก่อนการผลิตของเล่นนั้นอาจทำได้ต่างๆ กันดังนี้

1. วิธีแช่น้ำ การแช่น้ำก็เพื่อทำลายสารในเนื้อไม้ที่มีอาหารของแมลงต่าง ๆ เช่น พวกน้ำตาล แป้ง ให้หมดไป การแช่ต้องแช่ให้มิดลำไม้ไฟ เป็นน้ำไหลซึ่งมีระยะเวลาแช่น้ำสำหรับไม้สดประมาณ 3 วัน ถึง 3 เดือน แต่ถ้าเป็นไม้ไฟแห้งต้องเพิ่มอีกประมาณ 15 วัน วิธีใช้ความร้อน หรือการสกัดน้ำมันจากไม้ไฟ ก่อนนำมาสกัดน้ำมันควรตั้งฟองเอาส่วนโคนไว้ตอนบน การสกัดน้ำมันออกจากไม้ไฟทำได้โดยให้ความร้อนด้วยไฟหรือต้ม

2. วิธีการสกัดน้ำมันด้วยไฟจะทำให้เนื้อไม้มีลักษณะแกร่ง ส่วนมากสกัดน้ำมันด้วยวิธีต้มนั้นเนื้อไม้จะอ่อนนุ่ม ทำโดยเอาไม้ไฟปิ้งในเตาไฟอย่าให้ไหม้และรีบเช็ดน้ำมันที่เฝือออกมา จากผิวไฟให้หมด ระยะเวลาการปิ้งประมาณ 20 นาที อุณหภูมิประมาณ 120-130 องศาเซลเซียส การสกัด

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

น้ำมันด้วยวิธีต้มนั้นใช้ต้มในน้ำธรรมดาใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง หรืออาจใช้โซดาไฟ 10.3 กรัมหรือโซเดียมคาร์บอเนต 15 กรัม ละลาย ในน้ำ 18.05 ลิตร ใช้เวลาต้มประมาณ 15 นาที หลังจากต้มแล้วให้รีบ เช็ดน้ำที่ซึมออกมาจากผิวไม้ไผ่ก่อนที่จะแห้ง เพราะถ้าเย็นลงจะเช็ดไม่ ออกแล้วจึงนำไม้ไผ่ที่สกัดน้ำมันออกไปแล้วล้างน้ำ ให้สะอาดและทำให้ แห้ง

3. การใช้สารเคมี วิธีที่จะได้ผลดีกว่าการปิ้งหรือต้ม แต่ไม่แนะนำ ให้ทำ เพราะของเล่นที่ผลิตได้ อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม้เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

การดูแลรักษาของเล่นไม้

การดูแลหลังการผลิตของเล่น

1. การย้อมสีและโซว์ลายไม้

การย้อมสีไม้ เป็นการทำให้ไม้มีสีสันทันและช่วยขับเน้นลายไม้ ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติป้องกันปลวกแมลงกัดกินเนื้อไม้และเชื้อราด้วย ใช้งานง่าย ด้วยการพ่นหรือทา เหมาะกับงานไม้ทุกประเภท

2. การเคลือบผิวไม้ให้ทนการขีดขีด

Lacquer แล็กเกอร์ ที่นิยมใช้กับงานเฟอร์นิเจอร์ทั่วไปเมื่อแห้งแล้วมีลักษณะเป็นฟิล์มใส ช่วยให้ลายไม้โดดเด่นขึ้น ปกป้องผิวไม้จากสภาพอากาศ ความชื้น และสารเคมี มีคุณสมบัติแห้งเร็ว ทนต่อสารเคมีบางชนิดและการขีดข่วนได้พอสมควร ทนต่อสภาพภูมิอากาศ แต่ไม่เหมาะสำหรับใช้ทาภายนอก เพราะไม้จะเหลืองง่ายและมักติดไฟได้ง่าย มีทั้งชนิดเงาและชนิดด้าน

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม้เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการกำลังคน

ในกรณีที่ต้องตัดไม้ไฟ ต้องใช้คน 1-2 คน ให้การตัดแล้วผ่าเป็นท่อนตามขนาดที่ต้องการ ส่วนการทำของเล่นคนเพียงคนเดียวก็สามารถทำได้

เคล็ดลับในกระบวนการผลิต

การคำนวณแบบให้เหมาะสม มีการวางแผนที่จะใช้ไม้ทุกแผ่นอย่างคุ้มค่าและประหยัดมากที่สุด เพื่อลดต้นทุนการผลิต

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 การบริหารจัดการ

- การเงิน/การลงทุน

เงินลงทุนเริ่มแรกในการประกอบอาชีพ

- ค่าเครื่องมือ 2,500 บาท
- ค่าวัสดุอุปกรณ์ 700 บาท
- ค่าวัตถุดิบ 300 บาท
- ค่าแรงงาน 1,000 บาท

รวม 4,500 บาท

แต่ถ้าผู้สนใจในอาชีพนี้ มีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบบางอย่างแล้ว
ก็จะช่วยลดต้นทุนไปได้

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 การบริหารจัดการ

- การเงิน/การลงทุน

ราคาขายสินค้า

รถไม้ คันละ 200-250 บาท

รถไฟไม้ไผ่ คันละ 150-200 บาท

ชุดเปเล่เต็ก ชุดละ 150-200 บาท

สั้ตว์กะลา ตัวละ 30 บาท

กำหมุ่น อันละ 30 บาท

เดินกะลา ชุดละ 30 บาท

**ราคาขายอาจเปลี่ยนแปลงขึ้น-ลงได้ ถ้าราคา

วัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์เปลี่ยนแปลง

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 การบริหารจัดการ

- การตลาด

- **กลุ่มเป้าหมาย** : กลุ่มชาวบ้านนาโบสถ์, ครูผู้ดูแลเด็ก, ผู้ปกครอง, โรงเรียน และสถานที่รับเลี้ยงเด็ก
- **ช่องทางการจำหน่าย** : เปิดขายหน้าบ้าน , ตลาด , ถนนคนเดิน, งานจัดแสดงสินค้า, อินเทอร์เน็ต
- **การโฆษณา** : จัดทำป้ายไว้นิติตดประชาสัมพันธ์ / ทำแผ่นพับ
- **การส่งเสริมการขาย** : นำไปให้ทดลองทำ หรือทดลองเล่น
- **การตั้งราคา** : ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ถ้าใช้ฝีมือ ความละเอียดอ่อน หรือใช้ไม้สักในการทำ จะมีราคาสูงขึ้นกว่าใช้ไม้อื่น

ชุดความรู้ทำมาหากิน
“ไม้เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่วนที่ 4 :
ทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่น @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไข

ไม้แผ่นมีไม่เพียงพอ

แนวทางการแก้ไข : ใช้ไม้ชนิดอื่น, ซื้อไม้จากแหล่งอื่น,
ปลูกไม้ไว้ทดแทน

4.2 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

ด้านผู้ผลิต

- มีความตั้งใจจริง - ความคิดสร้างสรรค์
- ขยันอดทน - ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่

ด้านผลิตภัณฑ์

- มีความปลอดภัยโดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ
- ของเล่นแต่ละอย่างมีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้าน

ต่าง ๆ ของเด็ก

ชุดความรู้ทำมาหากิน “ไม่เล่นได้” ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.3 แนวคิดใหม่ในการพัฒนาอาชีพ

- การเพิ่มสีสันลงบนของเล่นตามจินตนาการ

- จัดเป็นชุดของขวัญในเทศกาลต่าง ๆ
- ทำบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม

- ผลิตภัณฑ์แบบแยกชิ้นส่วน ให้ผู้ซื้อสามารถนำไปประกอบได้ที่บ้าน

แหล่งอ้างอิง

- เจ้าของความรู้

องค์ความรู้ : การผลิตของเล่นพื้นบ้าน, งานจักสาน , งานไม้

ชื่อ-สกุล : นายสิน กรงทอง

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ 29/1 หมู่ 2 บ้านเพชรชมพู ตำบลนาโบสถ์ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก 63000

โทรศัพท์ : 086-1197110

องค์ความรู้ : การผลิตของเล่นพื้นบ้าน, งานจักสาน , งานไม้

ชื่อ-สกุล : นายสิน กรงทอง

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ 29/1 หมู่ 2 บ้านเพชรชมพู

ตำบลนาโบสถ์ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก 63000

โทรศัพท์ : 086-1197110

แหล่งอ้างอิง

- เจ้าของความรู้

องค์ความรู้ : การผลิตของเล่นพื้นบ้าน, งานจักสาน , งานไม้

ชื่อ-สกุล : นายสุข สร้างน้อย

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ 558 หมู่ 2 บ้านเพชรชมพู

ตำบลนาโบสถ์ อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก 63000

โทรศัพท์ : 081-2963992

Check List

สื่อประจำกล่องความรู้กันได้

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนะนำหนังสือและสื่อมัลติมีเดีย

จำนวน 12 รายการ

แนะนำแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม

จำนวน 6 รายการ

แนะนำแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบ

จำนวน 4 รายการ

ตัวอย่างวัตถุดิบ / อุปกรณ์

จำนวน 21 รายการ

โครงการศูนย์ความรู้ท้องถิ่น @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

หนังสือและสื่อมัลติมีเดีย

แนะนำสื่อสารสนเทศเพื่อใช้ในการศึกษา

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ไฮไลท์ ★★★★★

เล่นตามรอยพระยุคลบาท

เล่นตามรอยพระยุคลบาท โดยสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ เป็นหนังสือที่เผยแพร่แก่นความรู้เรื่อง BBL สุ่มหาชนชาวไทย ให้พ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง ประชาชน เอกชน และองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับทุกระดับ นำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้สมองของเด็กเจริญเติบโตได้เต็มที่ และเต็มศักยภาพ

หนังสือและสื่อมัลติมีเดียอื่นๆ

ของเล่น...ความหมายที่มากกว่า : โดย รุ่งนภา สุขมล

กระบวนการและเทคนิคการพลิกฟื้นศิลปะชุมชน เป็นการเสนอภาพเชิงซ้อน เกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้าน และการเสนอเรื่องราวของกลุ่มคนเฒ่าคนแก่ บ้านป่าแดด อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย ที่สร้างอัตลักษณ์ของตนขึ้นมาในสังคมไทย จากความสามารถพิเศษในการประดิษฐ์ของเล่นเด็ก

รู้เท่าทันของเล่นพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ : โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ความสำคัญของของเล่นพื้นบ้านซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของเด็กที่พ่อแม่และผู้ที่เกี่ยวข้องควรตระหนักในฐานะผู้เลือกของเล่นให้เด็กควรให้ความสนใจ

คู่มือการจัดกิจกรรมทางกาย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับเด็ก โดยใช้รูปแบบสนามเด็กเล่นโดยใช้หลักการเรียนรู้ของสมองเป็นฐาน Brain-Based Learning (BBL) : โดย ชิตินทรีย์ บุญมา และคณะ เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการเล่น โดยอาศัยกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย การเลือกกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อเป็นสื่อในการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจนสติปัญญาของเด็กอย่างเหมาะสม

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองสำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี โดยสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ เป็นหนังสือที่บอกถึงพัฒนาการของสมอง การจัดการเรียนรู้ การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมองในด้านต่าง ๆ

ของเล่นพื้นบ้าน สื่อเพื่อชีวิต สื่อเพื่อสุขภาพ : โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

เป็นหนังสือนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ ของเล่นพื้นบ้าน เพื่อให้เห็นมุมมองเรื่อง ของเล่นพื้นบ้าน ในมิติสุขภาพะทั้ง 4 คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ในหนังสือเล่มนี้ประกอบไปด้วย แนวคิดของเล่นพื้นบ้าน และการประมวลงานวิจัยที่เน้นเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

หนังสือและสื่อมัลติมีเดีย

แนะนำสื่อสารสนเทศเพื่อใช้ในการศึกษา

“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

หนังสือและสื่อมัลติมีเดียอื่นๆ (ต่อ)

วิทยาศาสตร์ในของเล่นพื้นบ้านไทย : โดย ศศิธร เทศน์อรรถภาคย์

หนังสือเล่มนี้จะแนะนำให้เด็กๆ ได้รู้จักกับของเล่นพื้นบ้านของไทย ที่นอกจากได้สนุกสนานแล้ว ยังแฝงไว้ด้วยภูมิปัญญา และหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่คาดไม่ถึง ซึ่งเด็กๆ จะได้สนุกคิด สนุกรู้ สนุกหาเหตุผล เป็นการปลูกฝังความเป็นนักวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กๆ

สารานุกรมของเล่นพื้นบ้านไทยในอดีต : โดย สนม ครุฑเมือง

<https://www.youtube.com>

ของเล่นพื้นบ้านไทย (Folk Toy Thailand)

<https://www.youtube.com>

การทำของเล่นไม้

<https://www.youtube.com>

ของเล่นพื้นเมืองล้านนา

<https://www.youtube.com>

พิพิธภัณฑสถานเล่นได้

!

!

โครงการศูนย์ความรู้ก๊นได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม

แนะนำเว็บไซต์ หน่วยงาน และพื้นที่เรียนรู้

“ไม่เล่นได้”

ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ไฮไลต์ ★★★★★

www.gum-moon.com

กลุ่มคนเฒ่าคนแก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ <https://www.facebook.com/>

กลุ่มคนเฒ่าคนแก่ เป็นกลุ่มคนหนุ่มสาวที่มีแนวความคิด อยากเห็นการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นต่างๆ ของสังคม ในการแบ่งปันและเกื้อกูลกันของคนทุกวัย โดยเฉพาะในสถาบันครอบครัว ของเล่นพื้นบ้านจึงเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งที่เป็นจุดบรรจบกันระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กๆ และคนในครอบครัว

แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมอื่นๆ

องค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (อพวช.)

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติของเล่นเกียกกาย

บ้านพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

โครงการศูนย์ความรู้ทางปัญญา @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิม บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

แหล่งจำหน่ายวัตถุดิบ และอุปกรณ์

“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

สินค้า เครื่องมือช่าง, วัสดุอุปกรณ์
ชื่อร้าน หจก.ห้ายกสุขภณท์ จังหวัดตาก
ข้อมูลติดต่อ 92 หมู่ 2 ตำบล ประดาง
อำเภอ วังเจ้า จังหวัด ตาก 63000
โทรศัพท์ 055-506000-9 fax: 055-506010

สินค้า เครื่องมือช่าง, วัสดุอุปกรณ์
ชื่อร้าน ไทวัสดุ
ข้อมูลติดต่อ บริษัท ซีอาร์ซี ไทวัสดุ จำกัด (สาขา
ตาก) 234 หมู่ที่ 1 ตำบลแม่ท้อ
อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 63000
โทรศัพท์ 055-030-300

สินค้า วัสดุอุปกรณ์
ชื่อร้าน หจก.ตากบุ๊คเซ็นเตอร์
ข้อมูลติดต่อ 4/15-6 ถนนมหาดไทยบำรุง ตำบล
หนองหลวง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 63000
โทรศัพท์ 055-512692 fax: 0-5551-3323

โครงการศูนย์ความรู้กันได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมิว บิลดิ้ง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

แหล่งจำหน่ายวัตถุดิบ และอุปกรณ์

**“ไม่เล่นได้”
ของเล่นภูมิปัญญาท้องถิ่น**

สินค้า เศษไม้สัก

ชื่อร้าน ร้านพรทิพย์เฟอร์นิเจอร์

ข้อมูลติดต่อ ถนนพหลโยธิน ตำบลประดาง

อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก 63000

โทรศัพท์ 091-8876875

โครงการศูนย์ความรู้กินได้ @สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

ที่อยู่ 69/18-19 อาคารชุดมिव บิลดิง ชั้น 18-19 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

เว็บไซต์: <http://www.okmd.or.th>

แผนการถ่ายทอดองค์ความรู้ และรูปแบบกิจกรรม

ครั้งที่ 1

ชื่อกิจกรรม : การผลิตของเล่นพื้นบ้านเพื่อส่งเสริม
พัฒนาการเด็กปฐมวัย

รูปแบบกิจกรรม : การอบรมเชิงปฏิบัติการ

ระยะเวลาดำเนินการ : 5 วัน

สถานที่จัดกิจกรรม : วิทยาลัยชุมชนตาก

กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มชาวบ้านนาโบสถ์, ครูผู้ดูแลเด็ก,
ผู้ปกครอง , โรงเรียน และสถานที่รับเลี้ยงเด็ก

แผนการถ่ายทอดองค์ความรู้ และรูปแบบกิจกรรม

ครั้งที่ 2

ชื่อกิจกรรม : ของเล่นพื้นบ้าน สานสัมพันธ์คนวัยเก๋า

รูปแบบกิจกรรม : การจัดนิทรรศการ, การทดลอง
ทำของเล่นพื้นบ้าน

ระยะเวลาดำเนินการ : 1 วัน

สถานที่จัดกิจกรรม : ถนนคนเดินริมปิง จังหวัดตาก

กลุ่มเป้าหมาย : เด็กปฐมวัย, นักเรียน, นักศึกษา,
ผู้ปกครอง, ผู้สูงอายุ

